

Program for Socialistisk Arbejderpolitik

Vedtaget af SAP's Landsmøde 13. november 2016

1. Indledning

Socialistisk Arbejderpolitik (SAP) er en politisk strømning i Enhedslisten og SUF. Vi er ikke et selvstændigt parti, men arbejder loyalt ud fra de principper, som Enhedslisten og SUF har vedtaget.

Men SAP har gennem sin historiske tradition og tilknytning til 4. Internationale udviklet analyser og strategier, der udgør en mere omfattende politisk platform, end den vi er samlet om i et pluralistisk parti som Enhedslisten. Ikke nødvendigvis mere præcise ideer end andre politiske strømninger i Enhedslisten og SUF, men mere uddybede end dem, vi pt. er fælles om i så brede organisationer som Enhedslisten og SUF.

I dette dokument har vi forsøgt at sammenfatte hovedlinjerne i det, der politisk samler SAP. God læselyst.

2. Kapitalismen er problemet

Menneskeheden står over for fire fundamentale kriser, der truer med at ødelægge både menneskeliv og miljø, og som fører verden mod økologisk, socialt og politisk sammenbrud:

- En økonomisk krise,
- En miljø- og klimakrise,
- En ressource- og fødevarekrise, samt
- En demokratisk krise

Kapitalismen som globalt system er den bagvedliggende faktor som binder kriserne sammen. I det følgende fremlægger vi vores syn på sammenhængen mellem kriserne og kapitalismen. Vi mener – kort sagt – at ingen af kriserne kan løses hver for sig inden for det nuværende samfunds rammer, uden at det forværrer en eller flere af de andre kriser. Kapitalismen udelukker den brede befolkning fra at styre udviklingen demokratisk og koncentrerer magten mere og mere både nationalt og internationalt. Derfor er det nødvendigt og hastende påkrævet at bryde grundlæggende med det kapitalistiske system. Erstatningen hedder økosocialisme.

Kriserne er forbundne

De fire kriser, som verden undergår i disse år er forbundet af én fællesnævner: Kapitalismen. Hermed ikke sagt, at alle fire kriser kan reduceres til kapitalismen. Selv under andre samfundsformer, fx socialismen, vil klima, økosystemer og ressourcemangel være afgørende spørgsmål i organiseringen af produktion og forbrug. Men kriserne øges af kapitalismen som system, som ikke er i stand til at løse den ene krise uden at forværre de andre.

Siden den økonomiske krise brød igennem i 2008, har skiftende borgerlige regeringers løsning herpå bestået i at fremme den økonomiske vækst gennem at se stort på klima, økologi og naturressourcernes knaphed. Som for eksempel når afgifterne på virksomhedernes forbrug af el, udledning af giftige gasarter

og på landbrugets gylle reduceres for at fremme den ressourcetunge produktion, der tærer på miljø og klima. En løsning af den kapitalistiske krise på kapitalismens præmisser leder altså til forværring af de andre kriser.

Den økonomiske krise og den voksende ulighed

I dag, 8 år efter at den kapitalistiske økonomi gennemlevede sin værste krise i 70 år, er verdensøkonomien endnu ikke vendt tilbage til samme vækst som før krisen. Arbejdsløsheden er stadig høj i både USA og Europa. De østasiatiske landes vækst har været for nedadgående.

Årsagen til den økonomiske krise er den kapitalistiske økonomi selv. Men voldsomheden og formen på krisen er skabt af kapitalismens organisering siden 1970'erne, den nyliberale kapitalisme. Da efterkrigstidens ekspansive fase ebbede ud i midten af 1970'erne, blev den afløst af krise og stagnation. Den herskende classes svar var at igangsætte en nyliberal offensiv, der havde til formål at omfordele fra løn til profit, og mere generelt fra arbejderbefolkningen til borgerskabet. Dette skete ved at angribe de velfærdsrettigheder og andre sociale landvindinger, som arbejderbevægelsen havde opnået, og ved at indhøste profitter i finanssektoren. Den nyliberale offensiv satsede på globalisering af produktionen med produktionsudflytning eller truslen herom som våben, på afregulering af kapitalbevægelserne samt privatisering og vareliggørelse af stadig større områder af samfundslivet.

På trods af, at den seneste økonomiske og finansielle krise er et resultat af den nyliberale politik, svarer regeringerne i Europa med mere af det samme: Yderligere deregulering, løntilbageholdenhed og større nedskæringer i velfærden bliver set som løsningen på den nuværende stagnation. Men den herskende classes gentagelse af den nyliberale strategi har ikke hidtil kunnet genskabe en ny vækstperiode efter 2009.

Økologisk krise

Vi kan i løbet af få årtier have overskredet et punkt, hvorefter den globale opvarmning ikke længere kan bremses. Dette vil ødelægge livsbetingelserne for milliarder af mennesker, udløse flygtningestrømme og konflikter og sætte udviklingen af den menneskelige tilværelse og horisont voldsomt tilbage. Og klimakrisen er kun en del af en større økologisk krise. Planetens grænser er overskredet med hensyn til klimaforandringerne, men også med hensyn til ødelæggelsen af den biologiske mangfoldighed, hvor en ny masseuddøen af arter er i gang, samt forstyrrelsen af fosfor- og kvælstofkredsløbene. Jordklodens grænser er desuden på vej til at blive overskredet med hensyn til det globale landareal, der er beslaglagt af jordbrug m.m., havenes surhedsgrad, ferskvandsforbrug, kemiske stoffer osv. Den økologiske krise er fremmet af den nyliberale kapitalismes globalisering, der har øget transporten af varer massivt. Krisen øger presset på de fattigste, fordi de rammes hårdest – både i Syd og Nord.

Kampen om råstoffer og markeder

Konkurrencen mellem de forskellige landes kapitalister om råstoffer og markeder fører stadig til kriser, konflikter og krige. Jagten på mineralske råstoffer gør, at metaller, fossile brændsler m.m. bliver stadig sværere og dyrere at få fat på. Der skal således bruges voksende mængder energi, vand og giftige kemikalier for at udvinde råstofferne. Det fører til uoprettelige skader på miljøet og lokalbefolkningen. Der er tale om en ressourcekrise.

Samme jagt på billige råstoffer til produktionen udløser fødevarekriser. Kapitalismen truer på en række måder grundlaget for at brødføde verdens voksende befolkning. Den lægger beslag på jord til produktion af dyrefoder til bl.a. dansk landbrug, til biobrændstoffer og til miner, byggeri, veje, golfbaner m.v. Den udbreder et forbrugsmønster med stort kødforbrug. Den driver rovdrift på jorden, der udpines, og på

havenes fiskebestande. Samtidig beslaglægger eller opkøber store koncerner jord i en form for ny-kolonial landgrabbing. Akutte fødevarerkrise udløses af spekulation i fødevarer, som efter finanskrakket i 2008, og af tørker og oversvømmelser, som bliver hyppigere og voldsommere på grund af den globale opvarmning.

Jagten på råstoffer og markeder udspiller sig med imperialistisk stater som agenter for kapitalisterne. Derfor er krisen også geostrategisk. De gamle imperialistiske magters dominans udfordres af Kina og andre nye kapitalistiske vækstøkonomier. USA's militære overherredømme er fortsat, selv om verden er blevet multipolær. Men opbruddet i de internationale relationer efter Sovjetunionens sammenbrud og krisen for i de gamle frigørelsesprojekter i socialismens eller den nationale frigørelses navn har åbnet for en genopblomstring af nationalchauvinistiske og religiøst fundamentalistiske strømninger.

Demokratisk krise

Mens velfærdsstaten nedbrydes, får staten i stigende grad til opgave at maksimere de multinationale selskabers konkurrenceevne. For at gennemtvinge upopulære reformer og holde ro på trods af de voksende sociale spændinger griber den herskende klasse mange steder til mere repressive midler og angriber de demokratiske rettigheder og friheder. De griber ofte til fremmedfjendske udtalelser og tiltag for at aflede den folkelige utilfredshed.

Det politiske system er i stigende grad en arena, hvor levebrødspolitikere konkurrerer om positioner og stemmer inden for det stadig smallere råderum, som efterlades af finanskapitalen og EU, og hvor der er tætte bånd mellem politikere og erhvervslobbyer.

Den Europæiske Union bidrager til den demokratiske krise. EU er grundet på en traktatfæstet nyliberal politik, der bruges som våben for at nedbryde arbejderbevægelsens sociale og demokratiske landvindinger i Danmark og Europa. Gennem såkaldte frihandelsaftaler skaber regeringerne og erhvervslobbyerne magtfulde overnationalt institutioner, som skal rydde vejen for den nyliberale globalisering, således at de multinationale selskaber kan maksimere deres indtjening og få de nationale lovgivere til at danse efter deres pibe. Samtidig bygger EU en mur rundt om Europa, som skal sikre mod indvandring og billige varer fra andre dele af verden.

Konsekvensen er en voksende mistillid til politikerne. Det kan skabe grobund for højre-radikale og fascistiske synspunkter og partier, hvis ikke kapitalismens kriser mødes med konkrete såvel som ideologiske svar fra venstrefløjen.

Kapitalismen binder kriserne sammen

Ovenstående kriser er forbundet af kapitalismen som system. For kapitalismen bygger grundlæggende på, at drivkraften for virksomhederne er jagten på størst mulig profit, som skabes ved at udbytte arbejdskraften mest muligt.

Under kapitalismen er den samfundsmæssige hovedmodsatning mellem arbejderklassen, dvs. dem, der må sælge deres arbejdskraft som lønarbejdere, og borgerskabet: kapitalisterne, dvs. dem, der ejer produktionsmidlerne, og toplederne i virksomheder og stat. Borgerskabet er den herskende klasse, selv om det kun udgør et lille mindretal af befolkningen.

Skabelsen af overskud gennem udbytning driver kapitalismens økonomiske kredsløb: Kapitalisten køber produktionsmidler (udstyr, råstoffer, energi osv.) og arbejdskraft. Denne kapital bruges til fremstilling af

varer og disses salg på et anonymt marked. Fordi prisen på en times arbejdskraft er lavere end værdien af en times arbejde, kan kapitalisten indkassere denne forskel, når varen sælges. Profitten – overskuddet ift. startkapitalen – kan bruges til køb af ekstra produktionsmidler og arbejdskraft. Det betyder, at der kan akkumuleres mere kapital for hver omgang. Faktisk er den enkelte kapitalist nødt til hele tiden at opnå en vis profit og akkumulere kapital for ikke at blive slået ud i konkurrencen med de andre kapitalister.

Dette behov hos hver enkelt kapitalist for at skabe mere og mere profit står i grundlæggende modsætning til lønarbejdernes interesse i at skabe sig bedre levevilkår og større indflydelse på sit eget liv. Samtidig fører det til miljøødelæggelse og rovdrift på naturressourcer. Kapitalismens indbyggede endeløse vækst er ikke forenelig med jordklodens begrænsede, størrelse og mængde af ressourcer.

Kapitalismen nedbryder mennesker og natur

Den indre drivkraft i kapitalismen nedbryder naturgrundlag såvel som mennesker. Såvel de økonomiske kriser som den økologiske krise og ressourcekrisen skyldes grundlæggende kapitalismens ejendoms- og magtforhold og funktionsmåde. Kapitalismens indre dynamik indebærer:

- *Produktion for profit.* Investeringerne styres af de individuelle kapitalisters beslutninger ud fra, hvad de forventer at kunne få profit ud af på markedet, i konkurrence med de andre kapitalister. Naturen er ekstern i forhold til kapitalen, miljøomkostninger er "eksternaliteter", ligesom social elendighed og sygdomme er det. Kapitalismen måler effektivitet ud fra profitten. Når det f.eks. gælder medicin, er det kapitalistiske kriterium at maksimere afkastet på medicinalkoncernernes investeringer, i modsætning til et socialistisk kriterium, som består i at maksimere antallet af patienter, der behandles.
- *Produktionens anarki.* Konkurrencen mellem virksomhederne medfører et anarki i investeringsbeslutningerne, fordi det er uinteressant for den enkelte kapitalist, om der samlet set produceres for meget eller for lidt. Samfundsmæssigt spild er ligegyldigt, medmindre det påvirker bundlinjen. Derfor finder koordinering først sted, efter at de private investeringsbeslutninger er truffet og har valgt på samfundets vegne.
- *Akkumulationstvang.* Kapitalisterne er nødt til at søge at øge profitterne og akkumulere kapital for ikke at blive slået ud i konkurrencen med de andre kapitalister. Konkurrencen får hver kapitalejer til at erstatte arbejdere med maskiner for at øge produktiviteten og dermed indhente en merprofit ud over den gennemsnitlige profit. Derfor produceres der voksende mængder varer, som kræver købedygtig efterspørgsel. Kapitalismen kender ikke til "nok", og samfundet lever under truslen om svigtende vækst, der fører til massearbejdsløshed.

I kraft af disse mekanismer medfører kapitalismen et kolossalt spild af menneskelige og naturlige ressourcer. F.eks. bruges enorme ressourcer på reklame og markedsføring for at manipulere forbrugerne til at købe ting, de ikke vidste, de havde behov for. Planlagt moralsk og funktionel forældelse af produkterne anvendes for hurtigere at kunne sælge nye produkter.

Kapitalismen skaber samtidig en social ulighed, som ikke alene begrænser livsmulighederne for lønarbejdere og udstødte, men også fremmer et miljøødelæggende overforbrug – dvs. unødvendigt forbrug – ved at skærpe konkurrencen om social status. Angsten for ringeagt eller social eksklusion fremkalder individualisme, materialisme og forbrugerisme.

Profitmotivet, produktionens anarki og væksttvangen betyder, at "grøn kapitalisme" er en illusion, selv om der er bestemt er kapitalister, der tjener penge på "grønne" aktiviteter. Det samme gælder ideen om, at en

teknologisk revolution gennem digitalisering og robotisering kan løse kriserne. Disse forsøg på at hæve produktiviteten giver udsigt til øget arbejdsløshed og øget overproduktion og ressourceudtømmning og vil på sigt øge presset på profitraten.

Kapitalismens globalisering øger rovdrift på ressourcerne

Profitmotivet og vækststrangen gør kapitalismen ekspansiv af natur. For undgå stagnation er der konstant brug for nye markeder, hvor udbytning af det levende arbejde kan finde sted.

En sådan udvidelse af verdensmarkedet har fundet sted siden 1990erne med integrationen af den tidligere østblok, landene i Sydøstasien, Indien og Brasilien for blot at nævne de væsentligste lande. Økonomien i de lande er i dag dybt integreret på verdensmarkedet, ikke mindst takket være markant øget samhandel og finansiell integration. Og alle steder skabes der markeder, hvor millioner af mennesker gøres til lønarbejdere, så deres arbejdskraft kan udnyttes i nye industrier.

Udvidelsen af produktionen og skabelsen af nye markeder medfører øget træk på naturressourcerne og leder til en udhuling af selve naturgrundlaget. Kampen om de begrænsede ressourcer mellem forskellige kapitalistiske virksomheder fører til rivalisering mellem de lande, der agerer som statsmagt på vegne af deres kapitalistiske virksomheder.

Rivaliseringen leder til væbnede konflikter, hvor stater griber ind under dække af at ville fremme almenvellet eller menneskerettigheder for at sikre sig adgang til vigtige ressourcer som olie, energi, sjældne råstoffer mv. Kampen for udvinding af energi har ledt til utallige krige siden den kolde krigs afslutning. Minedrift og råstofudvinding fører til destruktion af land og levegrundlag for millioner af mennesker. Omdannelsen af landbruget til industri berøver andre millioner fødevarergrundlaget og skaber sult. Kapitalens tilegnelse af reproduktivt arbejde holder milliarder, især kvinder, i en underlegen position, hvor de ikke har fri adgang til i fulde drag at nyde tilværelsen.

Som en konsekvens af dette samspil opstår klimaforandringer, der omdanner og destruerer livsbetingelserne for milliarder af mennesker og sætte udviklingen af den menneskelige tilværelse og horisont voldsomt tilbage. Det giver sig udtryk i krige om ressourcer, flygtningestrømme, og konstant konkurrence mellem mennesker. Det fastholder forestillingen om, at den menneskelige tilværelse er en tilstand af konstant konkurrence.

Den kapitalistiske stat undergraver demokratiet

Staten har ofte en vis autonomi i forhold til resten af samfundet, men fungerer grundlæggende som et apparat til at pleje det eksisterende samfundssystems mere almene og langsigtede interesser. Det betyder, at staten i det kapitalistiske samfund varetager kapitalens interesser som helhed. Den skal forsvare det bestående system, om nødvendigt med magt. Den skal også modvirke, at de enkelte kapitalister i deres indbyrdes konkurrence selv kommer til at skade deres samlede klasseinteresser.

Dette er den kapitalistiske stats mest grundlæggende historiske rolle, men den kommer til udtryk på forskellig måde afhængig af statsapparaternes mere specifikke former. I Vesteuropa i efterkrigstiden har staten således haft en voksende rolle for at kunne gribe ind i kapitalakkumulationen og forsøge at modvirke de tilbagevendende økonomiske kriser. Desuden har den skullet sikre, at der hele tiden er en velfungerende arbejdskraft, der både er rask og har et vist uddannelsesniveau.

Sammen med kapitalens behov for stabilitet og pålidelighed skabte arbejderbevægelsens pres for sociale fremskridt grundlaget for, at den borgerlige stat kom til at administrere nogle af arbejderklassens tilkæmpede velfærdsgoder. Tilsvarende har miljøbevægelser presset miljøbeskyttelsesreformer igennem.

Men når kapitalismen gennemgår alvorlige kriser indsnævres rummet for at gennemføre forbedringer for arbejderbefolkningen. Kapitalismens logik betyder, at arbejderklassens demokratiske indflydelse på produktion, forbrug og investeringer bliver uforenelig med genoprettelsen af betingelserne for profitabel kapitalistisk akkumulation.

Derfor modarbejder og undergraver den kapitalistiske stat demokratiet – særligt under økonomiske kriser. Derfor er der også klare begrænsninger på, hvilke samfundsforandringer der kan gennemføres ved brug af staten.

Kapitalismen i Danmark

Danmark er en del af det verdensomspændende classesamfund. Verden domineres økonomisk af multinationale koncerner og politisk af imperialistiske stater. En hård kerne på ca. 150 multinationale selskaber kontrollerer i dag 40 procent af verdensøkonomien. Tre fjerdedele af disse grupper er banker, hvilket bekræfter finanskapitalens dominerende rolle.

Kapitalismen i Danmark har imidlertid en række særlige historiske kendetegn, som har indflydelse på, hvordan kapitalismen ikke blot opfattes, men også hvordan den virker.

For det første har kapitalismen i Danmark været kendetegnet ved et classesamarbejde gennem hundrede år. Classesamarbejdet forstået som samarbejdet mellem arbejder- og kapitalistklassens repræsentanter på organisationsniveau har undergået forskellige former og indhold. Med den seneste økonomiske krise er der igen kamp om indholdet i classesamarbejdet, men både arbejdsgiverne i de store industrivirksomheder og fagtoppen ønsker i en eller anden grad et classesamarbejde, som kan skabe ro om kapitalakkumulationen.

For det andet har den danske arbejderklasse tilkæmpet sig en forholdsvis omfattende kollektivt skattefinansieret velfærd. I Danmark findes der i sammenligning med andre lande domineret af en kapitalistisk økonomi et udbygget socialt sikkerhedsnet og udstrakte skattefinansierede velfærdsydelser. Velfærden og de rettigheder, som den bygger på, har i de sidste årtier været under pres og er på flere måder under afvikling. Men levevilkårene er fortsat markant anderledes for den danske arbejderbefolkning end for den tyske eller polske, fordi velfærdsydelserne spiller en stor rolle. Skulle disse ydelser finansieres gennem private forsikringer, ville fordelingen af velfærden være markant mere ulige og mindre effektiv.

For det tredje har det danske arbejdsmarked traditionelt været stramt reguleret med en høj dækning af overenskomsterne og en høj organisationsprocent. Samtidig har de arbejdsmarkedsrelaterede ydelser spillet en centrale rolle for at opbygge og udvikle en højt kvalificeret, fleksibel og disciplineret arbejdskraft. Siden slutningen af 1980'erne er dagpengenes niveau og længde blevet forringet markant og den seneste dagpengeaftale understøtter udviklingen over mod et usikkert arbejdsmarked, hvor korttidsansættelser på ringere vilkår gælder. Ligeledes er efterløns- og pensionsvilkår forringet markant i takt med at de private pensionsopsparinger i stigende grad finansierer alderdommen.

Et fjerde element, som adskiller kapitalismen i Danmark, er højt udviklet finansialisering – dvs. finansielle forhold gennemsyrrer livet for almindelige arbejdere. Dette skyldes i høj grad boligmarkedet,

liberaliseringen af den finansielle sektor og særligt boligfinansieringen, samt udviklingen af arbejdsmarkedspensionerne. Disse ændringer har muliggjort og medført en massiv gældsætning af store dele af arbejderbefolkningen i Danmark. Den store gæld modsvares af store – men ustabile og i nogle tilfælde fiktive – formuer i bolig- og pensionsopsparing. Men den høje gæld gør arbejderne sårbare over for udviklingen finansmarkederne og den økonomiske konjunktur, og fungerer som et disciplinerende element overfor arbejderklassen; jo mere afhængig familiens økonomi er af stabil indtjening, jo mindre modstand mod forringet arbejdsmiljø mv. Samtidig øger gælden den finansielle udbytning til gavn for bankernes investorer fx AP Møller-Mærsk.

Kapitalismen må overvindes

Kapitalismens indre drivkræfter sætter den ude af stand til at løse de forbundne kriser. De herskende klasser vil forsøge at bevare deres økonomiske privilegier ved at finde veje til en ny økonomisk vækstperiode. Men selv hvis det sker, vil det ske på bekostning af arbejderklassen, miljø og klima, samt jordens ressourcer.

En gennemgribende grøn omstilling er nødvendig for at afværge økologiske katastrofer og etablere en klima- og miljøskånsom økonomi. Denne omstilling er ikke mulig uden en omvæltning af magtforholdene, hvor den herskende klasses ret til at bestemme over den økonomiske udvikling erstattes af en ægte demokratisk styring af produktion, forbrug og investeringer. Dette er den eneste måde, hvorpå vi kan sikre ordentlig velfærd, større lighed og arbejde til alle, samtidig med at vi nedbringer den økologiske og ressourcemæssige belastning af kloden.

Det er nødvendigt at indskrænke eller afvikle en lang række profitable produktionsgrene (vejbyggeri, bilisme, lastbiltransport, luftfart, kødproduktion, reklamer, finanssektor og våbenproduktion), mens en række produktionsgrene og aktiviteter må udbygges kraftigt, selv om det ikke er indbringende på kort sigt (energirigtigt byggeri, energirenovering, vedvarende energi, kollektiv trafik, genanvendelse, velfærd, kultur).

Tidsfaktoren skærper behovet for stærk kollektiv styring og planlægning: For at afvikle drivhusgasudledningerne i tide til at undgå katastrofale klimaforandringer kræves der omfattende langsigtede investeringer og omfordeling af samfundets ressourcer fra nu af og hvert år.

Derfor er det nødvendigt at bryde kapitalens magt, ikke mindst den fossilt baserede kapital og det industrielle landbrug, og bringe de afgørende sektorer, herunder energien og finanssektoren i fælles eje og under demokratisk kontrol. Der må ske hjemtagning af produktioner, som er blevet udflyttet, herunder sikring af en basisproduktion inden for fødevarer, energi, byggeri og transport. Det indebærer et opgør med den kapitalistiske globalisering, og det kræver demokratisk styring og koordinering på nationalt og europæisk plan.

Grøn omstilling må og skal være socialt retfærdig og sikre beskæftigelse på ordentlige vilkår. Uden det får den ikke den nødvendige aktive opbakning i arbejderklassen. På markedsvilkår får vi valget mellem mere miljøødelæggelse og mere arbejdsløshed.

3. Økosocialisme er alternativet

Socialisme i vor tid kan kun være økosocialisme, dvs. et samfund, hvor økonomien bygger på fælleseje, selvforvaltning og demokratisk planlægning, og hvor der produceres efter behov i stedet for profit, og på en måde, som respekterer det globale miljømæssige råderum.

Økosocialismen står i modsætning til både markedskræfternes spil og ren statsdirigeret økonomi. De selverklærede socialistiske styre i Sovjetunionen, Østeuropa osv. viste, at afskaffelse af kapitalismen ikke i sig selv fører til et mere demokratisk eller et mere miljø- og klimaskånsomt samfund. I stedet fik man et autoritært system, som gav beslutningsmonopol til et privilegeret lag af bureaukrater. Det herskende lag prøvede at følge efter og overgå kapitalismen, hvilket førte til en bureaukratisk produktivisme, som ikke stod tilbage for Vesten i miljøødelæggende konsekvenser. I fraværet af økonomisk og politisk demokrati førte forsøgene på planøkonomi til misinformation, manglende initiativ og fornyelse og almindelig ineffektivitet.

I lyset af de historiske erfaringer er en af forudsætningerne for at vinde et befolkningsflertal for et opgør med kapitalismen, at der er udviklet og udbredt en forståelse af, hvilke grundprincipper et alternativt samfundssystem kan bygge på.

Derfor beskriver vi i dette kapitel en række principper for et økosocialistisk samfund. Men der er selvfølgelig ikke tale om en færdig eller statisk model. Det samfund, der skal afløse kapitalismen, vil og skal være et resultat af de demokratiske processer i samfundsomvæltningen, og økosocialismen er langt fra slutningen på en udvikling af samfundet, men tværtimod en begyndelse på en fremtidig udvikling baseret på demokrati og fællesskab i stedet for undertrykkelse.

Socialisering af økonomien

Udgangspunktet for et økosocialistisk samfund er, at privatejendomsretten til de væsentligste produktionsmidler afskaffes, så der ikke længere er et besiddende mindretal, der kan udøve magt ud fra sine profitinteresser. Men samtidig må demokratiet udvides til økonomien på alle niveauer, således at de arbejdende, brugerne og forbrugerne har det reelle ejerskab og bevidst bestemmer, hvilke produktionsretninger der skal fremmes, og hvor mange ressourcer der skal investeres på de forskellige områder, på lokalt, nationalt og internationalt plan.

På den måde kan de sociale skel efterhånden nedbrydes, og forholdet mellem menneskeheden og naturen reguleres demokratisk og rationelt. Det er grundlaget for, at mennesker kan trives og udvikle sig, samtidig med at naturgrundlaget genoprettes og beskyttes.

Den økosocialistiske økonomi vil opstå med udgangspunkt i forskellige former for kollektivt ejerskab – statsligt, kommunalt, kooperativt m.v. Der vil dog også være plads til små selvstændige, og de vil kunne gives bedre betingelser end under kapitalismen, idet de ikke længere bliver trængt af storkapitalen.

Demokratisk planlægning

Et centralt element i overgangen til økosocialismen er, at de samfundsmæssige prioriteringer sker demokratisk. Den overordnede plan fastlægger de store prioriteringer, herunder balancen mellem investeringer og forbrug, mellem privat og kollektivt forbrug, større udviklinger af infrastrukturen, den geografiske fordeling af den økonomiske aktivitet, udviklings- og innovationssatsninger osv. Den vedrører

alle borgere og fastlægges derfor af den repræsentative forsamling (et folketing), efter offentlig diskussion om forskellige mulige planer.

Ud fra et ægte nærhedsprincip må beslutningstagerne – dvs. de sociale ejere – afhænge af, hvilke grupper der påvirkes af virksomhedens aktiviteter. Der må udvikles et deltagerdemokrati, som ikke mindst er afgørende for at kunne udnytte den detaljerede viden hos dem, der påvirkes af beslutningerne.

Økonomien må socialiseres, hvilket betyder, at den enkelte arbejdsplads i det daglige drives gennem de ansattes selvforvaltning, men den overordnede styring af virksomheden bør varetages af repræsentanter for alle berørte grupper, dvs. både virksomhedens medarbejdere, lokalbefolkningen, brugere, andre virksomheder i samme branche, hovedleverandører, miljøorganisationer m.v.

Ressourcetildelingen til virksomheder og brancher, dvs. investeringer og af-investering, har mere vidtrækkende konsekvenser og må derfor besluttet af en bredere kreds af interessenter. Det er en koordinering, der må varetages gennem forhandling mellem repræsentanter for de berørte grupper og instanser på det relevante niveau. Dermed bliver det muligt at imødegå de økologiske udfordringer og gennemføre et forsigtighedsprincip over for beslutningers miljømæssige og sociale konsekvenser.

Der vil stadig eksistere interessemodsatninger og konflikter i overgangen til økosocialismen, men i et deltagerbaseret demokrati frigjort fra kapitalens og profittens pres kan de løses gennem åbne og pluralistiske diskussioner og flertalsafgørelser. De, der træffer beslutningerne vil, i modsætning til under kapitalismen, være blandt dem, der får konsekvenserne af deres fejl at føle. De vil uden tvivl begå fejl, men de vil både have umiddelbar interesse i og adgang til at rette op på fejlene.

Plan og marked

Hvis man ikke gør op med markedskræfterne, kommer man heller ikke af med de forhold i kapitalismen, som avler miljøødelæggelse, ulighed, kriser, arbejdsløshed og social utryghed, egoisme, umyndiggørelse og fremmedgørelse. Derfor er såkaldt *markedsocialisme* en blindgyde. Demokratisk planlægning må træde i stedet for markedskræfternes virke.

Begrænsning af den materielle økonomi

Produktivkræfternes udvikling har under kapitalismen overskredet naturens grænser og er blevet destruktiv. Økonomien skal derfor ikke socialiseres for at slippe produktivkræfternes udvikling løs, men for at styre den. I de udviklede kapitalistiske lande må den materielle produktion og ressourceforbruget mindskes. For at den brede befolkning samtidig kan få bedre livsvilkår, gælder det om at omfordele velstanden, ændre forbrugs- og mobilitetsmønstrene og komme af med unyttige produkter og spild. Økosocialismen eliminerer profitmotivet og væksttvangen og kan derfor sætte holdbarhed, genbrug og reparation i højsædet og sikre, at råstoffer indgår i kredsløb i stedet for at gå til spilde.

Et socialistisk samfund kan ikke bare overtage det kapitalistiske produktionsapparat. Energisystemet i bredeste forstand må omlægges radikalt – både energiproduktionen, det industrielle apparat, landbruget, transporten, fritidsaktiviteterne og den fysiske planlægning. Der må udvikles et energisystem, som er decentraliseret, planlagt, sparsommeligt, effektivt, helt baseret på vedvarende energikilder og rettet mod produktion af brugsværdier, som er holdbare og egnede til genvinding og genbrug.

Produktiviteten skal ikke forøges for enhver pris, men må underkastes en samlet vurdering. Miljømæssigt såvel som menneskeligt kan det være nødvendigt med sænke produktiviteten, f.eks. ved at erstatte industrielt landbrug med lokal, økologisk produktion.

Innovation og motivation

Forskningen og den teknologiske udvikling skal formes efter samfundets demokratisk fastlagte værdier og prioriteringer. Fri grundforskning, der ikke er rettet mod en bestemt anvendelse, skal garanteres. En økosocialistisk økonomi vil fremme inddragelsen af de arbejdendes egne erfaringer og åbne for, at både virksomheder, medarbejdere, opfindere og forskningsinstitutioner kan fremkomme med ideer og prototyper. Udvælgelsen af de innovationer, der skal sættes på, vil ikke længere ske ud fra kriterier om forventet profit, men være op demokratiske beslutninger på det relevante niveau.

Samfundet kan udmærket være dynamisk, efter at profitmotivet er afskaffet. Selv efter årtiers liberalistisk politik, der sætter mennesker op mod hinanden, er der masser af eksempler på mennesker, der handler af omsorg for andre, ikke kun deres egen snævre egennytte. En økosocialistisk økonomi vil give anderledes gunstige vilkår for solidarisk og samarbejdende adfærd. Den enkelte vil ikke mindst være motiveret i kraft af sit medejerskab og sin medbestemmelse, udsigten til øget livskvalitet gennem den indsats, man selv har været med til at beslutte, af mulighederne for at udvikle sig gennem arbejdslivet, og af at aflønningen er retfærdig og ligelig.

Lighed og frihed

Et økosocialistisk samfund muliggør og stræber efter høj grad af lighed i indkomster og formuer, fordi det er en forudsætning for både social retfærdighed og harmoni, økologisk bæredygtighed og et virkeligt demokrati.

Socialister vil ikke alene forsvare, men udvide retssikkerheden og de tilkæmpede frihedsrettigheder – ytringsfrihed, foreningsfrihed, demonstrationsfrihed, strejkeret osv. Vores socialisme går ikke ud på at gøre mennesker ens, men tværtimod at give mennesker så frie valg som muligt på så mange af livets områder som muligt.

Den demokratiske planlægning af produktionen vil gøre det muligt at øge fritiden og dermed friheden til at udvikle relationer til andre mennesker og til naturen, til at uddanne sig, til at dyrke musik, litteratur, kunst, dans osv. Det vil give et rigere liv end en stresset jagt på stadig flere, nye materielle goder.

Udvidelse af fritiden er samtidig en forudsætning for, at de arbejdende kan deltage i den demokratiske diskussion og styringen af økonomi og samfund. En anden forudsætning for, at mennesker kan deltage i det aktive demokrati, er at komme ud over den nuværende sociale og kønsmæssige arbejdsdeling, således at folk kan lære nyt gennem hele livet og få erfaringer fra forskellige typer aktiviteter – både ufaglærte og ensformige, faglærte, pleje- og omsorgsorienterede, kreative samt planlæggende og organiserende. Og sådan at alle så vidt muligt deltager i styringen, både i direkte demokratisk beslutningstagning og periodevis som repræsentanter i de repræsentative forsamlinger.

Direkte demokrati og repræsentativt demokrati

Det økosocialistiske samfund må kombinere direkte demokrati gennem civilsamfundets frivillige organiseringer med et repræsentativt demokrati, som både omfatter direkte repræsentation af berørte grupper og repræsentation af mennesker som borgere gennem almindelige valg. Gennem udvidelsen af demokratiet til økonomien, socialt ejerskab og lighed får den almindelige valgret, som arbejder- og kvindebevægelsen kæmpede igennem, sin fulde betydning.

Folkelige organisationer, råd og andre selvorganiseringsformer må spille sammen med de repræsentative forsamlinger baseret på den almindelige valgret. Det kan bl.a. ske gennem en interessentforsamling eller socialt andetkammer. Det repræsentative demokrati må også beriges og forbedres gennem folkeafstemninger og andre former for direkte demokrati, der giver befolkningen mulighed for at vælge mellem forskellige forslag – på lokalt, nationalt og i sidste ende internationalt plan.

Staten i det økosocialistiske samfund vil være en stat i det store befolkningsflertals interesse og vil derfor ikke være en stat, som vi kender den under kapitalismen. Langt flere opgaver kan løses af eller i tæt samarbejde med civilsamfundet. Efterhånden som de sociale modsætninger forsvinder, mindskes også behovet for repressive funktioner som politiets. Staten har til gengæld en væsentlig rolle at i at bidrage til koordineringen af produktion og investeringer.

Statsformen i et fuldt demokratisk og lighedsorienteret samfund kan selvfølgelig ikke være et monarki. Demokratisk kontrol med staten må sikres og bureaukratisering af den politiske magt forebygges gennem bl.a. lønudjævning, decentralisering, åbenhed, rotation og inddragelse samt klare grænser mellem lovgivende, udøvende og dømmende magt.

Da konstant mobilisering ikke er mulig, har alle organisationer en tendens til at blive bureaukratiseret – både partier, fagforeninger, ngo'er og råd. For at forebygge bureaukratisering af magten er det derfor også afgørende, at de folkelige organisationer er demokratiske og uafhængige af regeringen og statsmagten.

International socialisme

Opgøret med kapitalismen kan og må starte i de enkelte lande, men det må ske i tæt samarbejde med tilsvarende kræfter internationalt, og overgangen til socialisme kan kun sikres og fuldføres på internationalt plan.

De globale udfordringer kan kun imødegås gennem grænseoverskridende solidariske og antikapitalistiske løsninger. I stedet for EU og de andre udemokratiske, liberalistiske institutioner må der opbygges samarbejde på solidarisk, økologisk og demokratisk grundlag, med respekt for et virkeligt nærhedsprincip og folkenes suverænitæt, både på nordisk, europæisk og internationalt plan.

Opbygningen af et økosocialistisk samfund må være en proces, der inddrager flere og flere lande, ikke blot for at holde stand over for omgivende kapitalistiske magter, men også for at socialisere de multinationale koncerner og demokratisere økonomien, for at udvikle en retfærdig international arbejdsdeling og fordele de produktioner, som det ikke er rationelt at have i hvert land, og ikke mindst for at støtte befolkningerne i det globale syd i at frigøre sig fra fattigdom og gennemføre en bæredygtig udvikling.

4. Vejen til økosocialismen

Vi har sat os det mål at afskaffe udbytning og undertrykkelse, krig og naturdestruktion. Vi har erkendt, at dette kræver et opgør med lønarbejde, med privat ejendomsret til de dominerende virksomheder inden for produktion, service og finans og med profitmotivet og markedstyranniet som styrende kræfter. Vi har med andre ord erkendt, at det er nødvendigt at afskaffe kapitalismen og skabe et helt anderledes samfundssystem. Det er nødvendigt med en revolution.

Historien viser, at tilsyneladende nok så stabile og uovervindelige samfundssystemer på et tidspunkt bukker under og bliver erstattet af andre. De herskende klasser bliver frataget deres magt, og nye klasser overtager. Der er ingen grund til at tro, at det skulle forholde sig anderledes med et så uretfærdigt og modsætningsfyldt system som kapitalismen. Der er ingen grund til at tro, at de fås ejendomsret over størstedelen af samfundet værdier skulle være historiens slutpunkt.

Arbejderklassen, kvinderne og andre undertrykte grupper

Tværtimod er der i kapitalismen indbygget klasse modsætninger, der netop skaber råstoffet til at afskaffe kapitalismen og pege frem mod et solidarisk, socialistisk samfund. Kapitalismen gør nemlig den altovervejende del af verdens befolkning til arbejderklasse, der er nødt til at sælge sin arbejdskraft for at leve. Til lønarbejdere, der er nødt til at organisere sig kollektivt, formulere fælles krav og true arbejdsgiverne med kamp. Kapitalismen skaber med andre ord en arbejderklasse med en enorm styrke, som står i et uløseligt modsætningsforhold til den kapitalistklasse, der styrer samfundet, og som med mellemrum oplever solidariske krav og kollektiv kamp som en nødvendighed.

Historisk har kapitalismen også været præget af klassekamp mellem arbejdere på den ene side og kapitalejere (med den borgerlige stat som sikker støtte) på den anden. Opgørene er historisk set kommet fra arbejderne i den private sektor. Udbygningen af velfærdsstaten og de senere års angreb på denne, har dog gjort, at vi har set gentagende mobiliseringer på det offentlige område. Omvendt har der ikke været meget modstand fra det private område denne periode. Denne forskel kan skyldes at man på det offentlige område oplever nedskæringer efter salamimetoden, hvor forringelser i høj grad sker ved at de ansatte løber stærkere og det faglige arbejde forringes, mens man på det private arbejdsmarked oplever masseafskedigelse, virksomhedsoverdragelse og outsourcing, hvilket skaber en epidemi af frygt på den enkelte arbejdsplads.

Objektivt set gennemsyrrer modsætningerne mellem lønarbejderne som klasse og dem, der ejer og kontrollerer kapitalen, samfundene som aldrig før. Stadig flere er nødt til at sælge deres arbejdskraft for at få en indkomst – både i Danmark og i resten af verden. Andre sociale grupper som selvejere, bønder, små handlende er forsvundet eller reduceret under pres fra kapitalismens vigtigste sociale forhold: kampen mellem lønarbejde og kapital. Krisen har blot øget dette pres.

Samtidig med, at andelen af mennesker, der er tvunget til at sælge deres arbejdskraft, vokser, sker der en fragmentering af arbejdsmarkedet, hvor ansættelsesformer og arbejdsforhold bliver stadigt mere midlertidige og usikre. Denne proces, som også kaldes prekarisering, rammer særligt undertrykte og marginaliserede, som i forvejen strukturelt set befinder sig lavt i hierarkiet af lønarbejdere. Kvinder, der også er undertrykte som arbejdere, er dobbelt undertrykte, og som f.eks. sort, lesbisk arbejder rammes man ikke kun af økonomisk udbytning, men også af racisme, heterosexisme osv.

Andre undertrykte grupper

Kapitalismen har organiseret undertrykkelse af en lang række grupper. Nogle af disse har kapitalismen optaget fra tidligere samfundsformer og givet en specifik fremtrædelsesform, andre er først rigtigt opstået med kapitalismens særlige materielle forhold og behov for organisering af produktion og reproduktion. Disse undertrykkelsesformer forsvinder ikke med kapitalismen, og kampen mod dem er en integreret del af kampen mod kapitalismen i sin helhed.

Men selv om det kapitalistiske samfund ikke har skabt alle former for undertrykkelse, har kapitalistklassen i perioder med skærpet klassekamp og/eller krise en særlig interesse i at fastholde den undertrykkelse, der eksisterede før kapitalismen. Racisme er ét eksempel på dette.

Fastholdelsen af undertrykkelsen er vigtig for kapitalistklassen, fordi det splitter arbejderbefolkningen op i indbyrdes kæmpende grupper, der bekrieger hinanden, i stedet for at vende sig mod den fælles udbytter: kapitalistklassen. Forskellige grupper i samfundet – kvinder, etniske grupper eller religiøse mindretal, for at nævne nogle – fastholdes i positioner som mindreværdige og i rollen som arbejdskraftreserve, der kan bruges som en konstant trussel mod ”de etablerede” arbejdere og disses sociale positioner. Arbejdsmarkedet skaber disse modsætninger og fastholder dem. Dermed svækkes arbejderbevægelsen effektivt i sin kamp mod kapitalen.

De undertrykte grupper og arbejderklassen har en *samlet fælles interesse i, at kapitalismen afskaffes*, og i at der opbygges et socialistisk samfund, hvor klasse modsætninger overvindes, og hvor kønsmæssige, etniske, seksuelle og kulturelle forskelle ikke ses som interesse modsætninger. Men denne objektive fælles interesse har flertallet af arbejderklassen og i de undertrykte grupper ikke selv erkendt.

Forudsætningen for at man kan samles om disse fælles interesser, er en erkendelse af vores forskellige sociale vilkår – som kvinder, LGBTs, racialiserede – herunder vores vilkår for at kæmpe. Det betyder blandt andet, at vores organisationer – partier, sociale bevægelser, fagbevægelse – må forholde sig til folks samlede livssituation, og ikke bare f.eks. de timer, man bruger på arbejdspladsen. Og at det dermed også angår fagforeninger, når deres medlemmer f.eks. er migranter, som er i landet på juridisk usikre vilkår. Fagbevægelsen har en særlig opgave i at bidrage til, at det bliver muligt for disse medlemmer at indgå i faglige kampe, uden at de dermed sætter deres opholdsgrundlag over styr. På samme måde har venstre fløjens organisationer og fagbevægelsen en særlig opgave i at understøtte alle undertrykte gruppers selvorganisering og til at indarbejde disse gruppers særlige erfaringer og vilkår i det politiske og faglige arbejde.

Køn og seksualitet

Kvindeundertrykkelsen er en afgørende modsætning i arbejderbefolkningen i det kapitalistiske klassesamfund, selvom denne undertrykkelse kendes langt før. På arbejdsmarkedet viser undertrykkelsen sig bl.a. i lønforskelle mellem køn, ringere beskæftigelsesgrad hos kvinder og et kønsopdelt arbejdsmarked.

Familien som samfundsmæssig institution spiller en væsentligt rolle i denne undertrykkelse, og den er samtidig nødvendig for opretholdelsen af klassesamfundet. Dels sikrer familien arveret, hvorved klassesamfundet kan fastholdes på tværs af generationer. Dels sikrer familien varetagelse af kapitalismens nødvendige reproduktive arbejder. Kapitalismen har dog vist sig i stand til at kunne rumme nye familieformer, blot disse sørger for reproduktionen, herunder børnepasning, madlavning, rengøring, omsorg og ikke mindst sørger for at børnene senere bliver kvalificeret arbejdskraft.

Den ulige fordeling af opgaverne i hjemmet spiller en central rolle i den fortsatte undertrykkelse af kvinder. Allerede i barndommen bidrager pigebørn langt mere med arbejde i hjemmet end drengebørn. I parforhold varetager kvinderne langt det meste af husarbejdet, langt størstedelen af barslen tages fortsat af kvinder og majoriteten af enlige forældre er mødre. Herved lægges grunden til et livslangt selvbillede.

Historisk set har familien spillet en praktisk og moralsk rolle og har derfor været en vigtig institution for både stat og kirke. Om det stadig giver mening at tale om "stat og kirke" samlet set, er en analyse værd, ligesom statens og kirkens indvirkning på familien må debatteres. Men familien som institution og ideologi manifesterer sig hos os alle og kommer til udtryk gennem snævre kønsroller og en stærkt romantiseret fortælling om den heteroseksuelle kernefamilie, som understøttes af massemedierne.

Historisk set er det væsentligt at forstå, at udvikling ikke bare går fremad med uantastede landvindinger. 1960'ernes og særligt 1970'ernes ungdomsoprør, samt kvindernes øgede repræsentation på arbejdsmarkedet, gav en fremvoksende kvindebevægelse vind i sejlene. Det førte til fremskridt i forhold til den formelle ligestilling i form af f.eks. abortlovgivning og prævention, ligesom kvindebevægelsen var med til at sætte en ny seksuel frihed på dagsordenen.

I perioden efter 70'erne er kvindebevægelsen blevet svækket, hvilket har givet rum for, at undertrykkelsen er trådt frem på nye måder, som har betydet, at vi i dag oplever, at sex er relativt synligt i det offentlige rum, og nogle tabuer fremstilles som brudt, men uden at magtforholdet mellem mænd og kvinder er væsentligt ændret. F.eks. er seksualitet i høj grad blevet markedsgjort, hvilket er med til at definere et snævert kropsideal, hvad vi skal og må tænke på, og hvordan vi skal udtrykke og udleve vores seksualitet.

På samme måde har LGBTs-personers kamp for anerkendelse bl.a. ført til, at to af samme køn nu må indgå registreret partnerskab og ægteskab. Men den gældende norm i samfundet er stadig heteroseksualitet, og andre seksualiteter og kønsidentiteter marginaliseres: Man snakker stadig om at springe ud som bøsse, seksualundervisningen i folkeskolen fokuserer stadig på heteroseksualitet, og som LGBT vil man vedblivende livet igennem stå i en position som den anderledes. Egentlig homofobi trives da også i form af alt fra afstandtagen til decideret vold. For vold mod og seksuelle krænkelser af kvinder, lesbiske, bøsser, biseksuelle og transpersoner er stadig skræmmende udbredt. Den sexistiske vold er en krænkelse af frihed og af retten til at bestemme over egen krop. Volden medvirker til disciplinering, og dens strukturelle funktion i samfundet er bl.a. at fastholde konservative køns-, seksualitets- og familienormer. Det gælder både, når volden sker inden for parforhold, og når den udøves over for mennesker, der bryder med denne familieform. Af samme grund bidrager staten til at krænke retten til selvbestemmelse over egen krop, bl.a. når transpersoner sygeliggøres, og når voldtægter og hadforbrydelser ignoreres. Retten til selvbestemmelse over egen krop og seksualitet er derfor et fuldstændig centralt krav for at sikre ligestilling og dermed enhed i arbejderbefolkningen.

Stereotype kropsidealer er i konstant fokus i medierne, hvor mode-, slanke, og skønhedsindustrien har en central placering og er med til at skabe incitament for forbrugersamfundet og konkurrence. Skønhedsindustrien tjener styrtende på dette.

Kvindes ekstra arbejde i hjemmet udnyttes af kapitalen. Dette arbejde varetages gratis, og på arbejdsmarkedet nedvurderes og underbetales de jobtyper, hvor der er flest kvinder – ikke mindst de arbejdsopgaver, der kopierer det traditionelle husarbejde: rengøring, børnepasning, pleje mm. Disse jobtyper rammes særligt hårdt, når der skæres i den offentlige sektor, og derfor står kvinderne i en mere udsat position på arbejdsmarkedet.

Kvinder er også fortsat underrepræsenterede indenfor alle de områder, der giver mulighed for lederskab i samfundet. Det samme gælder lesbiske, bøsser, transpersoner og biseksuelle. Underrepræsentationen gælder på direktiongangene, i det politiske liv, blandt journalister, i kulturlivet, i statsforvaltningen, blandt forskere osv. Men det gælder også i arbejderklassens egne organisationer. Selvom andelen af kvindelige arbejdere, der er organiseret i en fagforening, i dag er større end blandt de mandlige arbejdere, er 2/3 af fagforeningslederne stadig mænd.

Solidaritet og selvorganisering

De særligt undertrykte grupper i det kapitalistiske samfund, kvinder, etniske minoriteter, seksuelle minoriteter osv., er vigtige grupper i kampen for et bedre samfund.

Her er det for det første afgørende, at arbejderbevægelsen konsekvent gør deres kamp til sin og bekæmper alle former for undertrykkelse, diskrimination, fordomme om og udstødelse af bestemte befolkningsgrupper – uanset årsag. Antiracisme, feminisme, reel ligestilling af alle seksuelle orienteringer og samlivsformer m.v. skal være en integreret del af arbejderbevægelsens samlede kamp.

For det andet er selvorganiseringen af disse grupper vigtig. Undertrykkelsen af kvinder og af alle, der ikke er heteroseksuelle, hvide mænd, findes også i arbejderbevægelsen, ja, endda i Enhedslisten, SUF og SAP. Bl.a. kvinders selvorganisering både i samfundet som helhed og inden for arbejderklassens organisationer er derfor helt central. Gennem selvorganisering kan kvinder og andre undertrykte grupper synliggøre undertrykkelsen, udvikle politiske krav og tilkæmpe sig rettigheder og lederskab. Dette er helt nødvendigt for at udvikle en solidarisk arbejderbevægelse, der reelt kan repræsentere og gennemføre *hele* arbejderklassens frigørelse.

Andre bevægelser og kampe

Mange forskellige problemer og undertrykkelsesformer danner grundlag for modstand mod kapitalismen. Som det er beskrevet i kapitel 2, har kapitalismen en lang række katastrofale konsekvenser – der heldigvis også inspirerer til modstand, til organisering af kamp. Det gælder f.eks. også

- Klimabevægelsen
- En lang række andre miljøbevægelser
- Bevægelser mod nedskæringer – på uddannelser, sundhed, ældrepleje, overførselsindkomster osv.
- Bevægelser mod krige og andre imperialistiske overgreb
- Bevægelser for national selvstændighed, oprindelige folks rettigheder m.v.
- Bevægelser mod diskrimination og racisme

Socialister må gå forrest i alle slags bevægelser – og også være dem, der arbejder for overhovedet at udvikle den spontane modstand til organiseret bevægelse og handling.

I de seneste mange årtier har sådanne bevægelser, sammenlignet med f.eks. fagbevægelsen, spillet en stadigt større og ofte meget dynamisk rolle.

Barrierer for samfundsomvæltning

Kapitalismen skaber modstand hos dem, den går ud over. Kapitalismen skaber kriser, ikke kun økonomiske, men også kriser i forholdet mellem menneskelige aktivitet og naturen, interne magtkriser og kriser i opretholdelsen af samfundsordenen. Dette skaber mulighed for konfrontationer og revolutioner. Ud af undertrykkelsen og kriserne opstår situationer, hvor det bliver muligt at omstyrte kapitalismen, men netop også kun muligheder. Kapitalismen bryder ikke sammen af sig selv. Der er mange barrierer, som skal overvindes, før vi får et andet samfund:

- Kapitalen er god til at finde nye muligheder for at akkumulere, udbytte og skabe profit, når de gamle lukker sig.
- Kapitalismen er god til at splitte arbejderklassen og andre, som gør modstand eller kunne gøre modstand.
- Under kapitalismen opstår der også modsætninger – reelle og falske – mellem de kræfter i samfundet, der objektivt og historisk har interesse i at afskaffe kapitalismen
- Borgerskabet er gode til at give nogle af sine modstandere adgang til privilegier, indoptage dem i systemet og dermed uskadeliggøre dem.
- Kapitalismen fungerer på en måde, som gør det svært at gennemskue, at det er kapitalismen som system og den private ejendomsret til produktionsmidlerne, der er årsag til problemerne.
- De ikke-kapitalistiske samfund, der hidtil har eksisteret i længere tid, har været styret af bureaukratiske, udemokratiske og undertrykkende regimer, som har kaldt sig socialistiske.
- Kapitalen sidder direkte på den økonomiske magt – og det enkelte land er på mange forskellige måder underkastet et globaliseret kapitalistisk system.
- Kapitalen sidder indirekte på den ideologiske såvel som den fysiske magt (se kap.2).

Af alle disse grunde er det kun et lille mindretal, der ser en grundlæggende samfundsomvæltning, et økosocialistisk samfund, som en mulig løsning på deres problemer. En massiv ideologisk påvirkning fra uddannelsessystem og medier cementerer, at samfundsøkonomiens indretning ligger fast, og lægger snævre grænser for de politiske muligheder.

Derfor viser al erfaring også, at vi ikke får kapitalismen afskaffet alene ved at forklare og fortælle, hvad der er galt ved systemet, og ved at udmale, hvordan socialismen vil være bedre. Uanset hvor dygtige vi bliver til at tegne billedet af et økosocialistisk, demokratisk og bæredygtigt alternativ, vil selve ideen om så grundlæggende forandringer i sig selv virke fjern og urealistisk, så kun et mindretal vil tage den til sig som noget, der skal kæmpes for, eller som noget, der har med den daglige kamp at gøre.

Fra hverdagens kampe til samfundsforandring

Vores centrale strategiske opgave som revolutionære socialister er derfor hele tiden at prøve på at bygge bro mellem på den ene side de umiddelbare problemer og kampe, der optager folks hverdag, og på den anden side målet om et grundlæggende opgør med kapitalismen. Det er nødvendigheden af den brobygning, den sammenkædning, der i vores politiske tradition er blevet kaldt nødvendigheden af et overgangsprogram.

Systemet er problemet

Der er intet kunstigt eller påklistret i denne sammenkædning, tvært imod. Det er ikke kun afværgelsen af en økologisk katastrofe, der forudsætter et opgør med kapitalismen (således som vi redegjorde for det i kap.2). Stort set alle de hverdagsproblemer, der rejser sig, skyldes grundlæggende det kapitalistiske systems uhensigtsmæssigheder, og derfor kræver holdbare løsninger på problemerne også direkte angreb på dette system.

Et eksempel:

Når de voldsomme nedskæringer i den offentlige velfærd skal bekæmpes, skal der skaffes penge til stats- og kommunekasser. Det er oplagt krav at hæve skatten på de voldsomt stigende virksomhedsprofitter på den ene eller den anden måde. Men ethvert tiltag af den slags vil straks blive mødt af trusler om, at virksomhederne så bare vil flytte til udladet. Og hvad så?

Vores svar må nødvendigvis være: Yderligere indgreb! Hvis nogen vil nedlægge en produktion i Danmark pga. en skattestigning – så må vi kræve statsovertagelse uden erstatning. Hvis de "bare" vil skære ned og fyre personale, skal der betales erstatning til de fyrede og et særligt arbejdsgiverbidrag til a-kasserne. Hvis/når EU-regler står i vejen for det, agiterer vi for at afvise dette og om nødvendigt bryde med EU. Alternativet til dette svar er den socialdemokratiske model: At bøje os for truslerne og deltage i konkurrencen om at frede erhvervslivet profitter og i stedet tage pengene fra løn og overførselsindkomster.

Et andet eksempel:

Når medicinudgifterne – især til kroniske og livstruende sygdomme – stiger til vanvittige højder, mens medicinalkoncernerne skovler profitter ind og udbetaler gigantiske udbytter, skal der stilles krav om medicinpriser, der afspejler de dokumenterede omkostninger. Men hvad nu, hvis medicinalkoncernerne afviser dette?

Så må staten overtage medicinalindustrien. Dette vil også give bedre grundlag for en forskning, der har sundhed frem for øget medicinforbrug som overordnet mål. Et første skridt kan være etablering af en offentlig medicinproduktion. Alternativet er, at sundhedssystemet fortsat er et tag selv-bord for medicinalkapitalen – og den socialdemokratiske løsning: at milliarderne til medicinalkoncernerne skaffes ved fyringer af sundhedspersonale o.l.

Et dynamisk program

Forudsætningen for at bygge bro mellem de aktuelle krav, som der er bred opbakning til, og kampen for et brud med kapitalismen, er naturligvis, at et socialistisk parti har sådanne systemoverskridende krav i sit parti-program. Det er også nødvendigt, at partiet prioriterer at udbrede og vinde opbakning for disse krav i stadig større dele af befolkningen. Men først og fremmest handler det om en sammenhæng, en dynamik.

En mobilisering vil ofte starte som en simpel protest mod forringelser eller for lidt bedre forhold, men den kan meget hurtigt støde imod det, der er "realistisk muligt" inden for systemets grænser. Og her er det, vi ikke skal stoppe der hvor kapitalismen sætter grænsen for sociale fremskridt og sikring af natur, miljø og klima. Hvis og når indlysende krav støder imod systemets grænser, så viser det netop nødvendigheden af at gå til angreb på systemet.

Derfor må socialister:

- hele tiden rejse de krav og foreslå de kampformer, der faktisk kan få nogen til at organisere sig og handle.

- hele tiden også præsentere det næste skridt, der er nødvendigt, hvis modstanderens modangreb skal slås tilbage. Det er nødvendigt af to grunde. For det første skal kamp og mobiliseringer for mere vidtgående krav forberedes i god tid ved at skaffe opbakning til dem blandt de mest aktive og de mest politisk bevidste. For det andet udvikler klassekampen sig ikke gradvis efter et skema, men nogle gange i pludselige spring, hvor der den ene dag er vilje til at slås for krav, som blev regnet for urealistiske dagen før.
- hele tiden holde fast ved målet – og netop der, hvor målet tydeligt støder mod systemets rammer, så at samle til kamp mod disse rammer.

Enhedslisten har allerede ved flere lejligheder arbejdet dynamisk på netop denne måde. F.eks. ved at kæde kampen mod arbejdsløshed sammen med krav om arbejdspladser i offentlig, grøn produktion. Da EL udviklede ideer om en alternativ fødevarerproduktion på Bornholm i forbindelse med kampen mod slagterilukninger. Eller da EL krævede offentlig medicinproduktion og stillede krav til medicinalindustrien som svar på valget mellem medicinfravalg og fyringer af sygeplejersker.

Fælles handling – nej til splittelse

Hvis et andet samfund skal blive en realitet, er udgangspunktet i de konkret oplevede problemer og de krav, der kan samles bred opbakning til, lige så vigtigt som slutpunktet: den offensive kamp mod systemet. Hvis ikke vi tager vores udgangspunkt der, hvor folk faktisk er, får vi ikke mobiliseret nogen til handling. Uden kollektiv handling kan vi godt glemme alt om at vælte systemet. Og det er den fælles handling, der også flytter bevidsthed. Det ved enhver, der har været med i en strejke, en skolebesættelse eller bare en demonstration.

Derfor bruger vi enhver lejlighed til at skabe og fastholde en folkelig organisering, der er uafhængig af arbejdsgivere, af kapitalens institutioner og af statsmagten

Derfor arbejder vi for at skabe det bredest mulige fællesskab i aktion. Jo flere, der kæmper sammen, jo større chance er der for at opnå bevægelsens mål. Samtidig får så mange som muligt erfaringer med, at kollektiv handling kan give social forvandling. Derfor arbejder vi for at samle bevægelsen omkring de krav og aktioner, som på det givne tidspunkt kan samle flest mulige.

Derfor udfordrer vi konsekvent politiske ledere og organisationsledere, som arbejderklassen har tillid til og accepterer, men som ikke vil udfordre systemets rammer og dermed før eller siden vil forsøge at bremse kampen. Vi udfordrer dem med opfordringer til at gå ind i kampen og støtte de krav, der er bred opbakning bag. Med to mulige udfald: At de faktisk gør det, med den umiddelbare styrkelse af kampen dette indebærer. Eller at de afviser – og flere erkender, at disse ledere faktisk ikke forsvare arbejderklassen.

Derfor afviser vi konsekvent krav eller pakkelsninger, der sætter den ene del af arbejderklassen op imod den anden. F.eks. forslag om, at en gruppe skal gå ned i løn for, at en anden kan stige, eller forslag om, at der skal skæres ned på ældreplejen for at skaffe ressourcerne til daginstitutioner.

Bevægelsesarbejdet

Socialisters arbejde med at organisere kamp mod undertrykkelse og uretfærdighed samt modstand mod kapitalismen foregår i forskellige former for organiserede bevægelser. Hvis ikke de eksisterer, er det vores opgave at opbygge dem!

For en demokratisk og kæmpende fagbevægelse

Fagbevægelsen i Danmark har fortsat en høj organisationsprocent og dermed en betydelig styrke. Men fagbevægelsen er også gennemsyret af en bureaukratisering, der afgørende svækker dens evne til at varetage forsvaret af arbejderklassens interesser.

Bureaukratiseringens sociale grundlag er, at arbejderbevægelsens ledere og mange af de ansatte har opnået en mere behagelig hverdag, betydeligt højere levestandard og ikke mindst større magt og indflydelse end dem, de repræsenterer. For mange bliver det hurtigt det vigtigste at forsvare denne status, som er bundet til deres positioner i de organisationer, de arbejder i. Og dette forsvar for status quo hænger dårligt sammen med kæmpende medlemmer og et dynamisk demokrati, hvor nye kræfter kommer på banen og pamperprivilegier hurtigt bliver truet. Derfor får bureaukratiet andre interesser og andre mål end dem, de repræsenterer. Interesser og mål, hvis omdrejningspunkt er bevarelsen af status quo, af klassesamarbejdet og af deres personlige karriere som formidlere af dette.

Størstedelen af fagbevægelsen i Danmark er gennemsyret af bureaukratisering. Bureaukratiseringen med alt, hvad deraf følger, er slået tydeligst igennem, jo højere oppe i ledelse og apparat, man kommer. Hvorimod man langt oftere finder engagerede mennesker, som ønsker at arbejde for deres medlemmers interesser, længere nede i fagbevægelsen, hos tillidsrepræsentanter og lokale fagforeningsfolk. Den samme bureaukratisering har for øvrigt i endnu højere grad præget arbejderbevægelsens traditionelle politiske partier, i særlig grad Socialdemokratiet, som har opgivet enhver målsætning om et socialistisk samfund for i stedet at blive forvalter af den kapitalistiske stat.

Derfor er det en fuldstændig afgørende del af enhver revolutionær strategi at genopbygge en mobiliserende, demokratisk og kæmpende fagbevægelse, der:

- Kæmper konsekvent for medlemmernes interesser
- Gør op med klassesamarbejdet, både som politisk linje og organisatorisk ramme (hovedaftale, arbejdsret m.v.)
- Gennemfører en gennemgribende demokratisering af organiseringen, og
- Gennemfører en pamperkur, der giver fagforeningens valgte og ansatte samme lønforhold som medlemmerne, indfører rotationsregler osv.

Andre bevægelser

Også i alle andre slags bevægelser – fra interesseorganisationer for uddannelsessøgende til enkeltpunktsbevægelser eller miljøbevægelser – arbejder vi generelt for, at kampen og dens organisering er demokratisk og orienteret mod at mobilisere nedefra. Det er den demokratiske proces i bevægelsen, der sikrer, at bevægelsen vælger de mest samlende mål og de bedste metoder. Den demokratiske diskussion i bevægelserne er forudsætningen for, at deltagerne kan opnå en større bevidsthed om, hvad der skal til for at opnå bedre forhold – helt frem til en forståelse for, at vi må afskaffe kapitalismen.

I enhver organisation vil der også være en tendens til bureaukratisering. Det behøver ikke at være i form af, at toppen får adgang til særlige privilegier. Det kan også være tendensen til at toppen ikke inddrager medlemmerne og måske forhandler hen over hovedet på disse og indgår kompromisser med modparten. Den demokratiske organisering er den vigtigste modvægt mod den slags tendenser, men der bør også altid sikres anti-pamper-regler i forhold til privilegier til ledere og ansatte.

Men ud over den demokratiske proces og debat, er udadvendt handling og mobilisering af nye aktivister naturligvis helt afgørende opgaver i bevægelsesarbejdet.

Parlamentarisk arbejde

Vi har ikke to forskellige programmer – ét for vores arbejde udenfor de parlamentariske forsamlinger og et andet indenfor. Vi har det samme program: Et program for at erstatte kapitalismen med socialisme.

Derfor gælder de holdninger, vi har præsenteret tidligere, også for revolutionært socialistisk arbejde i Folketinget, kommunalbestyrelser og regioner.

Det parlamentariske demokratis grænser

Som vi beskrev det i kapitel 2, har staten – på trods af de demokratiske fremskridt/muligheder i et land som Danmark – den grundlæggende funktion at sikre det *kapitalistiske* samfunds funktion og overlevelse. Dette afspejler sig i, at der er klare begrænsninger på, hvilke samfundsforandringer der kan gennemføres inden for det parlamentariske systems rammer.

I det parlamentariske arbejde gælder nemlig forudbestemte betingelser, som begrænser mulighederne for vidtgående forandringer. De parlamentariske forsamlinger fungerer alle indenfor rammerne af, hvem der har magten i samfundet – både den økonomiske og den fysiske. Det betyder blandt andet:

- At enhver lovgivning skal respektere den private ejendomsret, som den er garanteret i Grundloven
- At lovgivningen er yderligere begrænset af EU, som beskytter kapitalens interesser på en række områder
- At kapitalister kan undergrave lovgivning, de er utilfredse med, ved at true med at lukke deres virksomheder eller flytte investeringer til andre lande
- At kapitalister kan undergrave lovgivning, de er utilfredse med, ved at skabe økonomisk usikkerhed gennem spekulation i handel med aktier, obligationer og valuta samt fødevarer og råstoffer på børsen
- At kapitalister og samfundets andre velhavere kan bruge store formuer på støtte til de politikere og partier, der tjener deres interesser bedst. I sammenligning med det, har arbejdernes organisationer og de sociale bevægelser kun småpenge
- At kapitalister og samfundets andre velhavere kan bruge store formuer på at drive massemedier (aviser, radio, tv og sociale medier) til at fremme deres synspunkter

Disse forhold betyder, at allerede inden de revolutionære socialisters repræsentanter indtager deres pladser i de parlamentariske forsamlinger, står de svagere end alle repræsentanterne for den herskende klasse. De betyder samtidig, at uanset hvad de revolutionære socialisters repræsentanter måske kan skaffe flertal for – og derfor formelt få vedtaget – så har kapitalisterne nærmest uanede muligheder for at undergrave det reelt.

Statsapparatet og hele den offentlige administration – fra regeringsapparatet over ministerierne og til de enkelte offentlige institutioner (skoler, ældrecentre, hospitaler, trafik- og energiselskaber o.s.v.) er organiseret og bliver ledet efter forbilledet i de private virksomheder. Det betyder, at:

- Magten til at lede og fordele arbejdet går éntydigt ovenfra og ned, og hvis de ansatte enkelte steder får indflydelse er det en undtagelse og ikke reglen.
- Lønnen til de ansatte er fordelt lige så ulige som i de private virksomheder – eller værre.
- Kontrollen med de ansatte og presset for et større arbejdstempo er lige så stort som i de private virksomheder – eller større.
- De offentlige indkøb – med eller uden gennemskuelige udbud – er med til at sikre de private virksomheder deres afsætning og profit.
- De offentligt ansatte presses på løn, arbejdsforhold og jobsikkerhed på en måde, der på mange måder ligner de privat ansatte lønarbejdere, som er presset af arbejdsgiverens konstante forsøge på at øge profitten.
- De øverste kommanderende lag i statsapparatet, både på landsplan og i kommuner, udgør en del af samfundseliten med indkomstforhold, der ligner virksomhedsdirektører. De udgør en klike, der opfatter det som deres opgave at styre samfundet "på den rette vej", dvs. i overensstemmelse med den overklasse, de er en del af – om nødvendig uafhængigt af eller i strid med befolkningsflertallet og de valgte politikere.

Den borgerlige stat og dens institutioner er altså meget langt fra at være neutralt område, som revolutionære socialister med et flertal bag sig bare kan erobre. Men det er ikke desto mindre en vigtig kampplads.

Revolutionære socialister i parlamentet

I et land som Danmark med et tilsyneladende velfungerende parlamentarisk demokrati, er der i arbejderbefolkningen er en udbredt accept af:

- at politik kan og skal udøves i de eksisterende parlamentariske forsamlinger
- at valgene til de eksisterende parlamentariske forsamlinger giver et demokratisk udtryk for folkets vilje

Derfor er det en vigtig opgave for et revolutionært socialistisk parti at skabe sig den størst mulige platform i det parlamentariske system. Selv om vi ved, at der er snævre rammer for, hvad dette parlamentariske demokrati kan ændre, og at opbygningen af folkelig organisering og bevægelse er det helt afgørende, er Folketing m.v. utroligt vigtige politiske kamppladser. Vi skal bruge vores repræsentanter til:

- at fremlægge de krav og det program, vi også kæmper for i samfundet udenfor – fra det mindste reformkrav og til offensive, systembrydende krav
- at foreslå og lægge stemmer til selv de mindste forbedringer og stemme imod enhver forringelse
- at understrege det parlamentariske demokratis begrænsninger, og at forandring – fra forsvar af velfærdssystemet til et nyt samfundssystem – kræver, at folk selv organiserer sig i bevægelse og kamp
- at samarbejde med alle progressive bevægelser og så vidt muligt støtte deres arbejde
- at udfordre de andre politiske grupper – ikke mindst de partier, som har fået stemmer fra arbejderbefolkningen
- at afsløre ethvert forsøg fra samfundets magthavere – indenfor eller udenfor – på at modsætte sig eller undergrave beslutninger, der svækker deres magt

- at afsløre ethvert forsøg fra regeringen og statsapparatet på at modsætte sig eller undergrave de demokratiske rettigheder (ytrings-, forenings og forsamlingsfrihed, ret til indsigt i den offentlige forvaltning, ret til privatliv uden overvågning)
- at kritisere kapitalismen, profitstyringen, markedsgørelsen osv. og alle dens konsekvenser
- at udbrede ideen om, at en grundlæggende samfundsforandring til et økosocialistisk samfund er nødvendigt og mulig

Revolutionære socialister skal, i forlængelse af sidstnævnte punkt, i en skærpet klassekampssituation, hvor der er grundlag for det – agitere for dannelse af en antikapitalistisk regering, der kan sætte økosocialistiske løsninger på dagsordenen. Et sådant perspektiv kan have en fin dynamik i sammenhæng med opbygningen af et folkeligt grundlag for en samfundsomvæltning. Vi kan ikke udelukke, at et parlamentarisk flertal kan være dynamo i et socialistisk gennembrud, men forestillingen om, at en parlamentarisk proces *i sig selv* er en mulig vej til at afskaffe kapitalismen, er en illusion.

Forudsætninger for en social revolution

Det er nødvendigt, det er muligt, og det er en umådelig opgave – at afskaffe kapitalismen. Hvordan det vil ske, kan vi ikke forudsige i detaljer. Vi står helt uden erfaringer fra socialistiske revolutioner eller revolutionære situationer i lande, der tilnærmelsesvis ligner det Danmark, vi kender i dag. Revolutionære omvæltninger vil foregå på forskellig vis i forskellige lande. Forløbet i Danmark vil afhænge af, om vi er et af de første lande til at tage konfrontationen, eller om revolutionen kommer til Danmark under påvirkning af succesrige samfundsomvæltninger i andre lande.

Men ud fra vores kendskab til, hvordan kapitalismen fungerer, og ikke mindst ud fra arbejderbevægelsen og revolutionære socialisters erfaringer med at udvikle modstand og forsøge sig med opgør med kapitalismen i snart 200 år, kan vi i første omgang fastslå nogle forudsætninger for succesfulde revolutioner.

Hvis et flertal af befolkningen skal støtte og bakke op om grundlæggende indgreb som forandrer den måde, selve samfundssystemet fungerer på, er det indlysende, at dette samfundssystem ikke længere fungerer på en måde, som befolkningen kan og vil acceptere. Sagt med andre ord, at kapitalismen "hænger i tovene". Omvendt: Så længe kapitalismen kan levere resultater eller fremstå som et troværdigt og legitimt system, vil kun et mindretal i befolkningen anse det som nødvendigt at bryde med dette system. Man kan tænke sig flere muligheder for, hvordan det kapitalistiske samfund kan havne i så dyb en krise. Det kan for eksempel ske i tilfælde af krig og besættelse, i forbindelse med en miljøkatastrofe eller en økonomisk krise, der for alvor kaster folk ud i arbejdsløshed og fattigdom.

I en sådan krise er det afgørende, at arbejderklassen og den allierede aktivt kæmper og organiserer sig i kampen, at man går i samme retning og kæmper sammen om et fælles politisk projekt – trods forskelle og modsætninger inden for arbejderklassen og andre undertrykte sociale grupper.

Evnen og styrken til at udnytte kapitalismens svage øjeblikke kommer ikke fra den ene dag til den anden. Den skal opbygges gennem små og store kampe. Kampene kan handle om at forsvare rettigheder, vi allerede har opnået, eller de kan dreje sig om forbedringer og reformer. Det kan foregå lokalt, nationalt eller internationalt koordineret. Det kan omfatte en bestemt del af arbejderklassen, eller det kan være en samlet bevægelse – for bedre velfærd eller for at vælte en regering.

Gennem den slags bevægelser og kampe opnår arbejderklassen erfaringer om, hvordan man kan opnå resultater gennem kollektiv aktion. Den type erfaringer skaber også en større forståelse for, hvordan kapitalismen fungerer, og hvem der har ansvaret for f.eks. dårlige velfærd, arbejdsløshed, klima-ødelæggelse osv. Ud af kampe og bevægelser er der også mulighed for at styrke mere blivende organiseringer, som kan forsvare de resultater, man opnår undervejs, og som kan skabe afsættet for nye kampe.

Andre afgørende forudsætninger for at afskaffe kapitalismen er:

- At arbejderklassen har opbygget organisatoriske styrkepositioner i samfundet, der gør den i stand til at hamle op med modstanden
- At et stort aktivt lag i arbejderklassen har opsamlet erfaringer om kampe og organisering og er bevidste om behovet for at afskaffe kapitalismen
- At arbejderklassen på et tidspunkt bliver så stærk (politisk og organisatorisk), at den er i stand til at udnytte de muligheder, som opstår, når kapitalismen er i krise, ikke kun økonomisk, men også politisk, dvs. at den har svært ved at holde sammen og har svært ved at herske.

En situation, hvor alle disse forudsætninger er opfyldt, opstår ikke af sig selv. Derfor er der brug for organiserede socialister. Derfor er der brug for et socialistisk og revolutionært parti.

Hvad mener vi med revolution?

Når vi taler om en revolution, taler vi om at gennemføre en fundamental samfundsforandring. En samfundsforandring, der fratager kapitalejerne deres ret til at styre samfundsøkonomien – og derved i sidste instans det meste af samfundsudviklingen. Vi taler om en afskaffelse af kapitalismen og en etablering af et økosocialistisk demokrati, som vi har skitseret det i kap.3.

En demokratisk, folkelig magtovertagelse

En sådan omvæltning kan og skal kun gennemføres, når den bakkes op af et klart flertal af befolkningen. Alene fordi hele ideen i det nye samfund er en drastisk udvidelse af demokratiet – og udviklingen af et langt mere aktivt og deltagende demokrati end det nuværende (jf. kap.3).

Før, under og efter en revolution står vi ubetinget fast på de demokratiske rettigheder. Erfaringerne med revolutionære undtagelser, hvor man i tilspidsede situationer lige efter en revolution f.eks. forbyder nogle partier, er katastrofale. Et nyt samfund, der starter med at begrænse demokratiet, har alle muligheder for at løbe af sporet og aldrig få det genindført. Og et nyt samfund, der starter med at begrænse demokratiet, er ikke det nye samfund, vi kæmper for.

Når vi alligevel er overbeviste om, at denne samfundsomvæltning nødvendigvis må foregå i en situation, hvor det kapitalistiske system er i krise, og hvor befolkningen er mobiliseret, velorganiseret og politisk radikaliseret, så er det således ikke for at snige os uden om den opgave at skabe et flertal for et systemskifte. Derimod bygger det på en historisk baseret analyse af, hvordan magthavere reagerer, når de bliver truet med, at magten tages fra dem.

Op gennem historien – og også i allernyeste tid – har vi set, hvilke midler magthaverne er parate til at benytte sig af, hvis deres kapitalinteresser for alvor er truet. Det starter med økonomisk sabotage på

mange planer, men det fortsætter med afskaffelse af elementære demokratiske rettigheder, brug af politisk undertrykkelse og vold, militærkup og indsættelse af diktatoriske regimer.

Sådanne midler er systematisk blevet anvendt mod alle de alvorlige trusler mod kapitalismen eller vigtige kapitalinteresser, der har været. Det er i nyeste tid ikke nået længere end til økonomisk sabotage og begrænsede indskrænkninger af demokratiet i vores del af verden. Men sådanne overgreb er foregået i Latinamerika, i Asien og i Afrika – og bagmændene har mere eller mindre direkte været borgerskabet (og endda regeringer) i de vestlige demokratier.

Derfor er ideen om, at en revolution kan gennemføres stille og roligt i små skridt – først 10%, så 20% osv. – desværre helt usandsynlig. Den dag, vi tager et første væsentligt skridt og f.eks. beslutter at nationalisere energisektoren, vil vi møde en modstand, som vi næppe kan forestille os. I første omgang en total økonomisk sabotage: kapitalflugt, EU-indgreb, investeringsstrejke, nedlukning af produktion osv. osv. I den situation er der kun én anden mulighed end at opgive: at tage de næste skridt. At nationalisere banksektoren. At overtage kontrollen med og få gang i nødvendig produktion. Osv.

Dobbeltmagt

En forudsætning for, at den slags modsvar overhovedet er en mulighed, er, at der i denne situation er en politisk målbevidst og mobiliseret befolkning, der ikke bare har sat deres kryds ved Enhedslisten på valgdagen. Fordi om så Enhedslisten har 90 eller 150 mandater, er det en illusion at forestille sig, at det borgerlige statsapparat påtager sig disse opgaver. Der vil ikke bare komme en slæde i vejen, men hundrede isbjerge! Den borgerlige stat er en institution, der grundlæggende set er designet til den opgave at regulere og bevare det kapitalistiske samfund – herunder den profitstyrede økonomi, den borgerlige ideologis dominans og de store begrænsninger af demokratiet, der sikrer kapitalistklassens magt. I en revolutionær situation, hvor vi er i gang med at afskaffe kapitalismen som system, vil det være umuligt at benytte dette statsapparat.

Derfor er det helt afgørende, at der er et enormt netværk af folkelige organiseringer – lokale organiseringer af alle slags, organiseringer på arbejdspladser og uddannelsessteder og i boligkvarterer, græsrodsorganiseringer omkring lokale produktioner eller miljøtiltag osv. osv. – der står klar til at tage over. En organisering af befolkningens egen magt, en parallelmagt eller dobbeltmagt, som kan tage over, når den borgerlige statsmagt går i strejke. Som gør det muligt at tage styringen fra kapitalisterne og deres medsammensvorne – lokalt og på landsplan – når de, sandsynligvis, bevidst vil forsøge at skabe kaos og kollaps, når kapitalismens grundstrukturer trues.

Derfor kræver en revolution af samfundet betydeligt *mere* end et befolkningsflertal, der er parate til at stemme for en samfundsændring. Det kræver et aktivt befolkningsflertal, der er organiserede i bevægelser og parate til at kæmpe for det – med strejker, demonstrationer, virksomhedsbesættelser. Og det kræver en organisering, der er så stærk, at den kan præstere en modmagt, hvis og når det bliver nødvendigt.

Revolution og vold?

Revolution har som sådan *intet* med vold at gøre. Vi er ubetingede modstandere af enhver form for vold, og vi vil til hver en tid arbejde for, at samfundsomvæltningen bliver fuldstændig fredelig. En væbnet revolution kan kun som en nødløsning komme på tale i en diktaturstat, hvor politisk opposition bliver forhindret med vold.

Vi skal imidlertid ikke have den illusion, at vore modstandere – dem, der vil sikre kapitalismens beståen – har lige så høje idealer. Historien er desværre fuld af eksempler på, at hvis kapitalmagten føler sig truet, ryger enhver respekt for menneskerettigheder, frihedsrettigheder, demokrati og fred. Den tyske kapitalstøtte til nazisterne, militærkuppet mod demokratisk valgte regeringer i Chile og Grækenland f.eks.

At den moderne kapitalisme i de parlamentariske demokratier skulle holde helt andre standarder, er der meget, der taler imod:

- Hver gang, der løftes en flig af det tæppe, der mørklægger efterretningstjenesterne, afslører det en skruppelløs stat i staten, der opfatter det som sin opgave i samarbejde med andre kapitalistiske landes efterretningstjenester at beskytte kapitalismen mod dens fjender – også hvis disse fjender er politikere, og endda også hvis de sidder i regering!
- Anti-terrorlovgivningerne i Danmark og resten af verden viser også, at man er parat til åbent at indføre lovgivning, der tillader politistatsmetoder og underminerer retssikkerhed og elementære borgerrettigheder.
- Først og fremmest viser USA's og en stribe andre vestlige demokratiers fremfærd i andre dele af verden, at magthaverne i disse lande ikke tøver med at benytte sig af massiv vold, terror og tortur for at fremme Vestens politisk-økonomiske interesser dér. Hvad taler for, at der vil være helt andre standarder, hvis truslen mod kapitalismen kommer indefra? Den økonomiske revolverpolitik, der sætter al demokratisk selvbestemmelse ud af kraft, og som oprindeligt kun blev benyttet i den tredje verden, blev hurtigt importeret til den hjemlige arena i Sydeuropa, da behovet opstod dér...

Derfor må ethvert parti og enhver bevægelse, der arbejder for at afskaffe eller bare truer kapitalismen, være forberedt på den risiko, at man en dag – hvis man har succes! – risikerer at blive mødt af repression og vold. Det må man gøre alt for at undgå og forebygge på fredelig vis, f.eks. ved at være så mange og så stærke, at voldelig repression på forhånd virker håbløs, og f.eks. ved at få menige politibetjente og soldater over på demokratiets side. Men i sidste instans kan man også være nødt til at forsvare sig, hvis magthaverne – som f.eks. i Syrien nu – bruger våben mod befolkningen. Eller forsvare sig mod en væbnet kontrarevolution, der vil omstyrte et socialistisk demokrati. Vi mener ikke, at man i sådanne situationer skal afstå fra at bruge vold som selvforsvar, hvis der ikke er andre muligheder. Og vi mener, at man skal være politisk forberedt på, at sådanne situationer desværre kan opstå.

Fortsat revolution

Selv om vi, jf. ovenstående, forudsiger nødvendigheden af et revolutionært brud, hvor kapitalens grundlæggende magt over samfundet afskaffes over nogle dage, uger eller måneder, vil en gennemgribende ændring af samfundet naturligvis ikke kunne gennemføres så hurtigt. At fratage kapitalmagten den økonomiske (og politiske) magt over samfundet vil blot være det første nødvendige skridt i en langsigtet proces, der revolutionerer vores samfund og åbner for en økosocialistisk udvikling. En proces, som vi har præsenteret vores første pejlemærker for i kap.3.

Klassekampen er international

Imperialismen er et verdenssystem. Al kapital trakter efter at blive størst, hurtigst, stærkest. Enhver kapitalistisk stat sigter mod at gøre sine egne kapitaliser til andre landes kapitalister. Derfor er det en fejl, at tro, at de undertrykte har noget at vinde ved at forlade sig på konkurrencen mellem internationale

magthavere. Som revolutionære ser vi det som vores opgave at bekæmpe vores eget nationale borgerskab først, derfor stiller vi os solidarisk med dem, som er undertrykt og udbyttet af dette borgerskab. Vi søger at opbygge solidaritetsbånd med alle, der bliver undertrykt af dansk og europæisk kapital. Vi kæmper mod at nogle stater dominerer andre. Vi går imod, at USA og deres allierede f.eks. i Europa dominerer verden med økonomisk og militær magt. Det gør vi til fordel for undertrykte folk. Vi har ingen præferencer for udfordrerne i den globale magtkonkurrence, Rusland og Kina, over for USA, ligesom det ikke var socialisters opgave at støtte USA's udfordring af Storbritanniens magt for 100 år siden

Vi bekæmper de internationale organisationer og aftaler, som på mange forskellige måder medvirker til at sikre kapitalens interesser – på bekostning af national selvbestemmelse og befolkningers demokratiske indflydelse. Det gælder f.eks. IMF og WTO – og det planlagte TTIP. I Europa gælder det i særlig grad EU, der som overnational konstruktion på alle måder knæsætter den europæiske storkapitals interesser, fremmer social dumping og underminerer de demokratiske muligheder i medlemslandene på en lang række områder. Vi arbejder i særlig grad for at styrke den solidariske kamp på tværs af grænserne i Europa. Det gælder f.eks. solidariteten med gældsplagede sydeuropæere i kampen mod EU-dikteret nyliberalisme, samarbejdet mellem klimabevægelser på tværs af grænserne mod EU's helt utilstrækkelige klimaindsats, nye kulkraftværker m.v., samt kampen mod den umenneskelige europæiske flygtningepolitik.

Vi anerkender, at et folk skal have ret til at bestemme sin egen skæbne. Vi modsætter os derfor ethvert forsøg på, at fratage folk deres selvbestemmelse, og vi mener, at det på demokratisk vis må afgøres, hvad grænserne for et folks selvbestemmelse skal være. Disse processer må foregå uden storpolitisk og chauvinistisk indblanding, og uden trusler om økonomiske og militære sanktioner. Det gælder f.eks. i Palæstina, for de oprindelige folk, og for de dele af den spanske stat, der ønsker selvbestemmelse. Og naturligvis også for Færøerne og Grønland.

Vi arbejder aktivt for at opbygge internationale bevægelser, der er åbne og mangfoldige, og som optager og inkluderer de historiske erfaringer i kampen mod enhver undertrykkelse. Derfor støtter vi f.eks. kurdere, som søger at opbygge en bedre tilværelse i Rojava, såvel som oprindelige folk, der står i frontlinjen i såvel kampen mod udvindingsindustrien som i arbejdet mod konsekvenserne af samme. Udviklingen af praktisk solidaritet med alle undertryktes kampe er et nødvendigt led i opbygningen af stærke internationale fællesskaber. Derfor fører vi, hvor det er muligt, kampagner for støtte til kampe for bedre livsforhold, rettigheder for undertrykte grupper, til strejker og arbejdskampe. Og vi arbejder for asylret og god behandling af dem, som er drevet på flugt af imperialismens hærgen.

I det omfang det lykkes et folk at løsrive sig delvist fra imperialismen, stiller vi os på dette folks side, og vi vil solidarisk og kritisk give vores støtte til dette lands kamp for ret til selvstændighed. Men vi stiller os også kritisk overfor ikke-kapitalistiske regeringer, og vi afviser, at "det større onde" kan bruges som et argument for politisk ufrihed, overgreb og tilfældig magtanvendelse.

Så længe kapitalismen dominerer verden på globalt plan, er det ikke muligt at etablere et enkeltstående trygt og stabilt økosocialistisk land. Landet vil blive udsat for et enormt, på længere sigt formentlig ødelæggende, pres fra imperialismen. Derfor vil den internationale solidaritet og kamp – og i sidste ende udbredelsen af revolutionen – i den situation være helt afgørende. Det bedste forsvar af den første revolution vil være at sætte gang i den anden, den tredje, den fjerde...

5. Opbygningen af et parti, der kan gå forrest i en samfundsomvæltning

SAP ønsker at udvikle EL og SUF til socialistiske organisationer, der kan være drivende i kampen for økosocialismen.

Opbygning af Enhedslisten og SUF

Dette betyder noget for, hvordan vi ønsker at udvikle SUF's og Enhedslistens politik og organisationer. Vi ønsker at udvikle brede antikapitalistiske partier, som kan vise de undertrykte grupper en vej ud af undertrykkelsen. Vi ønsker demokratiske og kollektivt handlekraftige partier, integreret i alle folkelige bevægelser, drivende i alle undertrykte gruppers kampe. Partier, der med afsæt i en socialistisk analyse, opsamler og bearbejder medlemmernes erfaringer og på den baggrund udvikler sin politik og sine planer kollektivt og demokratisk. Partier, der kan og vil være en drivende kraft i afskaffelsen af det kapitalistiske system og opbygningen af et økosocialistisk samfund.

Kollektiv udvikling af analyser og politik

Der er afsnit, vi ville have formuleret anderledes i Enhedslistens principprogram, men overordnet set er det godt, og det tager afsæt i en marxistisk, kritisk analyse af det kapitalistiske system. Men et socialistisk parti, der vil revolutionere samfundet, kan ikke bare vedtage sit politiske program en gang for alle. Der er brug for løbende at analysere nye udviklinger i samfundet og den globale klassekamp, og løbende at udvikle et politisk program og en strategi, der matcher de aktuelle udfordringer, men fastholder det socialistiske mål.

Denne løbende udvikling af politikken kan ikke overlades til ledelsen alene, men er en kollektiv opgave for hele partiet. Dels fordi det kun er ved at opsamle og kollektivt bearbejde alle medlemmernes erfaringer ude i den virkelige klassekamp, at vi kan udvikle den rigtige strategi og politik. Og dels fordi det netop også er medlemmernes fælles forståelse af og samling om et politisk program, der giver dette program muligheder for at få gennemslagskraft ude i samfundet, på arbejdspladser og i bevægelserne.

Hvis ikke medlemmerne faktisk er samlet om og kollektivt udvikler et socialistisk program, men blot slutter op om nogle dagsaktuelle krav, er der også al mulig fare for, at partiet på længere sigt vil blive præget af den politiske konsensus i den borgerlige offentlighed og miste sit revolutionære perspektiv.

Et levende demokrati

At gøre programmet til kollektiv ejendom og politikudviklingen til en kollektiv proces forudsætter for det første, at der løbende tilbydes nye og gamle medlemmer introduktion til Enhedslistens program og til marxistisk teori i bredere forstand. Men frem for alt betyder det, at Enhedslistens program og politik er genstand for en levende debat blandt medlemmerne, og at partiet har et levende og velfungerende demokrati.

Det betyder, at større politiske og strategiske spørgsmål/nyudviklinger skal gøres til genstand for kollektive diskussioner i hele partiet og besluttet på et årsmøde. Det betyder, at mindretal (og flertal!) skal have ret til at organisere sig om at formulere og fremføre deres synspunkter, og at de skal have mulighed for at fremføre dem i diskussionen på linje med ledelsesflertallet. Faktisk er det ikke bare en ret, men en forpligtelse at fremføre og pointere væsentlige uenigheder, fordi det er det, der sikrer en god diskussion, og dermed det, der sikrer de rigtige konklusioner – i sidste ende også de rigtige handlinger. Det betyder også,

at mindretal i udgangspunktet skal repræsenteres forholdsmæssigt i ledelsen af partiet,. Endelig betyder det, at ledelsen har et ansvar for at sikre rammer om alle væsentlige debatter – og dermed også lave forslag til prioritering af debatterne, der ikke undertrykker væsentlige uenigheder. Omvendt skal vi heller ikke lade alle debatter køre samtidig, så der reelt ikke bliver tale om partidiskussioner, men bare kaotisk snak.

Udviklingen af et velfungerende partidemokrati med en frugtbar, politikudviklende debat er imidlertid ikke klaret alene med demokratiske vedtægter. Det er i høj grad også et spørgsmål om at udvikle en kultur, hvor:

- Der udvikles en god uenighedskultur, hvor alle tør udvikle deres forskellige synspunkter, fordi man ikke ser skævt til hinanden pga. den ene eller den anden politiske uenighed.
- Partiet bliver bedre til kollektiv erfaringsopsamling og – bearbejdning på alle niveauer blandt alle medlemmer – ved at gøre fælles status – så vi bedst muligt udnytter vores erfaringer til at udvikle vores strategi og politik.
- Ledelsen meget bevidst påtager sig opgaven, at formulere ny politikudvikling som oplæg til åben medlemsdebat.

Et parti med kollektiv handlekraft

Vi ønsker ikke bare et parti, der handler på baggrund af demokratiske beslutninger og demokratiske valg. Vi ønsker også et handlekraftigt parti. De demokratiske beslutninger skal munde ud i beslutninger, som den demokratisk valgte ledelse efter bedste overbevisning skal stå i spidsen for at udføre. Når afstemningen er taget, er det flertallets beslutninger, vi sammen går ud og arbejder for.

Vores styrke afhænger i høj grad af vores evne til at handle kollektivt. At f.eks. alle afdelinger og afdelingsledelser gør deres bedste for at virkeliggøre en fælles kampagne, som årsmødet har besluttet – uanset om de selv stemte for den eller ej. Den samme respekt bør vi udvikle i forhold til beslutninger, som Hovedbestyrelsen tager. Det er langt fra alt, der kan besluttes på forhånd – mange af de vigtigste og rigtigste politiske beslutninger om handlinger træffes med kort varsel. I disse situationer har vores demokratisk valgte ledelser både ret og pligt til at sørge for, at vi er et handlekraftigt parti, der kan reagere hurtigt – ikke bare med politiske udtalelser og parlamentariske initiativer, men også med slagkraftige udenomsparlamentariske aktiviteter.

De valgte ledelser skal derfor have stor frihed til – på baggrund af vores principper og hidtidige beslutninger – at træffe nye beslutninger ud fra den faktiske situation. Så må de efterfølgende stå til ansvar for disse beslutninger – og det kræver selvfølgelig fuld åbenhed over for medlemmerne om præcis hvad der er besluttet og hvorfor.

Enhedslistens parlamentariske repræsentanter skal naturligvis også have en vis frihed til at tage hurtige beslutninger, hvis de skal kunne gøre deres arbejde godt. Men her er det utroligt vigtigt at fastholde, at det ikke er parlamentarisk grupper (lokalt og nationalt), der er partiets valgte ledelse, men Hovedbestyrelsen og afdelingsledelserne. Vores talspersoner udadtil, herunder de parlamentariske repræsentanter, må 100% respektere de valgte ledelsers beslutninger – og skal konsultere dem, når de står over for større eller svære beslutninger. Sådan har det altid været i Enhedslisten, og sådan skal det blive ved med at være. Men i praksis er der brug for, at den daglige politiske ledelse i Enhedslisten med tiden styrkes betydeligt, så landsorganisationens ledelse bedre kan tage teten, når den politiske situation udvikler sig hurtigt.

Begrundelsen for dette er ikke, at vores MF'eres politiske evner eller kvaliteter på nogen måde er ringere. Heller ikke, at MF'erne ikke har en slags mandat, idet de jo også er valgte af årsmødet og medlemmerne. Begrundelsen er først og fremmest den, at Enhedslistens politik ikke skal fastlægges under alt for meget påvirkning af det tunnelsyn, som placeringen inden for Christiansborgs (eller det lokale rådhus') tykke mure uvægerligt truer med at give. Enhedslistens politik skal først og fremmest fastlægges ud fra situationen og mulighederne i klassekampen – i virkeligheden uden for Folketinget – ikke ud fra de parlamentariske muligheder. Og det er så dén politik, vi skal føre frem – blandt andet i den parlamentariske sammenhæng.

Derfor er det også vigtigt, at Enhedslistens ledelser rummer et bredt spektrum af erfaringer i klassekampen. Selv om valget af især Hovedbestyrelsen først og fremmest er et politisk valg, hvor man stemmer for folk med bestemte synspunkter på partiets politiske og organisatoriske udvikling, bør den samlede HB også rumme en rimelig repræsentation af erfaringer, bl.a. af de særligt undertrykte grupper i samfundet. Der bør således ikke bare sikres en rimelig repræsentation af kvinder, men også en vis spredning mht. erhverv, alder samt etnisk og geografisk tilhørsforhold. For at sikre dette er der behov for at ændre den nuværende procedure for valg af HB, som – bortset fra kønsmæssig balance – nemt kan ende med en skæv sammensætning.

Organiseret bevægelsesarbejde

Et opgør med kapitalismen kræver, at de undertrykte grupper mobiliseres, organiserer sig og selv tager ansvaret for det nye samfund. Det er selve fundamentet for det samfund, vi ønsker. Hverken SUF, Enhedslisten eller SAP kan gennemføre den socialistiske revolution; den kan kun gennemføres gennem massemobiliseringer.

Mobiliseringer og bevægelser kan både tage udgangspunkt i enkeltsager, f.eks. flygtningebevægelsen, eller i bredere interesser, f.eks. fagbevægelsen. Medlemmer af Enhedslisten og SUF har mange og vigtige opgaver i bevægelserne. For blot at nævne nogle af de vigtigste (se i øvrigt forrige kapitel...):

- Det grundlæggende arbejde med at tage initiativ, mobilisere og organisere.
- Sikring af fuldt basisdemokrati, kamp mod pamperstrukturer og bureaukrati.
- Politisk kamp for en klassekampslinje, der giver kamperfaring og resultater.
- At pege på ikke bare det første, men også det næste nødvendige skridt i kampen – også når det tørner imod systemets rammer.
- At arbejde for solidaritet, koordinering og om muligt fælles kamp mellem de forskellige undertrykte grupper.

For at løse disse opgaver bedst muligt, er det nødvendigt at organisere arbejdet kollektivt: at oprette netværk af medlemmer af Enhedslisten og SUF. Gennem disse netværk kan medlemmerne diskutere erfaringer, krav og initiativer til handling. Ikke for at manipulere med bevægelserne, men for at levere det bedst mulige bidrag til dem ud fra de problemstillinger, som bevægelsens basis står overfor.

I bevægelsesarbejdet skal medlemmer altid være åbne om deres tilknytning til hhv. Enhedslisten og SUF. Den bedste måde at imødegå mistænkeliggørelse på, er gennem åbenhed. Netværksorganiseringen bør selvfølgelig ske på alle niveauer – både blandt medlemmer uden tillidsposter og med tillidsposter. Poster er ikke et selvstændigt mål, men det kan både være nødvendigt for bevægelsen at påtage sig et ansvar, og det kan være en god platform for agitation og initiativer til handling. Det stærkeste mandat har man, når man

stiller op på et klart grundlag og bliver valgt, fordi der er opbakning til krav, som kan bringe bevægelsen videre.

Et masseparti, men ikke en vælgerforening

Som det fremgår af ovenstående, har SAP store ambitioner for Enhedslistens udvikling – både mht. politisk program, organisationens udvikling og medlemmernes organiserede indsats i klassekampen.

Men vi har også ambitioner om at udvikle Enhedslisten som et masseparti – ikke som en lille gruppe af ”professionelle revolutionære”. Derfor forestiller vi os heller ikke, at partiet skal indføre obligatorisk skoling eller aktivitetspligt for alle medlemmer. Vi skal møde medlemmerne hvor de er – og så selvfølgelig prøve at motivere så mange som muligt til at deltage i kurser og debatter, møder, aktiviteter og netværk.

Det, der ikke må ske, er at Enhedsliste-afdelinger er vælgerforeninger, hvor det store flertal kun er aktive i de kommunale og lokale valgkampe – og størstedelen af medlemmerne blot opfatter sig som baggrundsgruppe for de parlamentariske repræsentanter.

Selv om det lykkes at opbygge et aktivt klassekampsparti generelt, kan den store mængde passive medlemmer stille os over for nogle dilemmaer mht. partidemokratiet. Hidtil har dette været reguleret af kravet om fremmøde til afdelingsmøder i forbindelse med urafstemning og delegeretvalg. Men muligheden for fjernafstemninger om hvad som helst, har medført en i risiko for, at en overvægt af passive, parlamentsfikserede, vælgerforeningsagtige medlemmer pludselig udgør et flertal i partidemokratiet.

Det vil være en meget uheldig udvikling. Dels fordi medlemmer, der ikke deltager i partiets aktiviteter, erfaringsopsamlinger og diskussioner, i langt højere grad end aktive partimedlemmer vil være præget af de dominerende opfattelser, main-stream-synspunkter fra mediernes, frem for socialistiske synspunkter suppleret med klassekampserfaring – og man derved risikerer en snigende højredrejning af partiet. Dels fordi en sådan gruppe lidt for hyppigt vil tage politisk parti for de synspunkter, de mest kendte folketingspolitikere tilfældigvis støtter, frem for at tage konkret stilling ud fra kendskab til diskussionens substans – hvilket vil underminere værdien af partiets diskussioner og partidemokratiets substans.

Opbygningen af en selvstændig ungdomsorganisation

Det at være ung giver en række særlige problemstillinger, f.eks.:

- Problemer med elendige muligheder for at få egen bolig
- Problemer med at få uddannelse eller arbejde
- Økonomisk pres, utilstrækkelig studiestøtte, der ofte giver økonomisk afhængighed af forældre, og/eller underbetaling på arbejdsmarkedet

Ikke mindst de neoliberalistiske nedskæringer på uddannelser, SU, uddannelse og offentlig transport medvirker til, at ungdommen derfor ofte kommer i konflikt med staten og får anledning til protester.

Og de unge har også andre kendetegn:

- Mange unge er fuldtidsstuderende og uden børn, hvilket gør, at de lynhurtigt kan reagere og engagere sig i forhold til en vigtig politisk dagsorden, om det så er racisme, flygtninge, SU, krig eller klima.

- Unge er generelt i mindre grad end de voksne/ældre frosset fast i en oplevelse af tingenes – og samfundssystemets – uforanderlighed. Derfor er det gennem historien altid ungdommen, der er gået forrest i samfundsomvæltende bevægelser.

Tiden, hvor man er ung, er ofte den, hvor man bliver politisk tænkende. Den politisk aktive unge spænder til gengæld over en kort periode. Tiden fra, at man bliver politiseret, til man indtager en ledende rolle, er meget kort. Derfor har ungdommen brug for at arbejde selvstændigt. Hvis ungdommen ikke har selvstændigheden, så bliver den nemt overtruffet af ældre kammeraters indgroede (afprøvede?) praksis.

Ungdommens meget hurtige rytme kræver, at ungdomsarbejdet struktureres på en bestemt måde. Der er brug for en organisation, som meget hurtigt kan skifte fokus.

Derfor må en selvstændig organisering finde sted. Denne organisering ligger og bør ligge uden for Enhedslisten. Faren ved blot at lave et ungdomsnetværk inden for Enhedslisten ville bl.a. være, at ungdommen så kun kom til at beskæftige sig med sin egen rolle. Men ungdommen skal ikke kun fokusere på uddannelse og SU – den skal også spille en vigtig rolle i f.eks. den økosocialistiske bevægelse.

Den selvstændige ungdomsorganisation giver også de største muligheder for, at de unge får masser af erfaringer med organisering, ledelse osv. Og at de får muligheden for at skabe et socialt liv omkring organisationen på de unges egne præmisser.

Vi må dog ikke glemme, at SUF og Enhedslisten er en del af den samme kamp. Derfor skal der være et stærkt og organiseret samarbejde mellem de to organisationer.

SAP – Socialistisk Arbejderpolitik

Som nævnt i indledningen, er SAP en politisk strømning i Enhedslisten. I 1989 var SAP med til at danne Enhedslisten (sammen med VS og DKP). Dengang stod SAP for Socialistisk Arbejderparti. I 2014 ændrede vi navn til Socialistisk Arbejderpolitik (SAP) for at understrege det, der allerede havde været en kendsgerning i omkring 20 år: At vi er medlemmer af ét parti, Enhedslisten, og én ungdomsorganisation, SUF, og at SAP er en politisk strømning inden for de rammer.

Medlemmerne af SAP er loyale medlemmer af Enhedslisten. Og når vi f.eks. vælges til poster i Folketing eller kommunalbestyrelser, så repræsenterer vi Enhedslisten der, og de kompetente organer i EL er dem, der bestemmer, hvilken politisk linje vi skal føre – ikke SAP. SAP laver som udgangspunkt ikke selvstændige, udadvendte aktiviteter eller kampagner – vi udfører de kampagner, som Enhedslisten beslutter, og vi gør det som medlemmer af Enhedslisten.

Vi har i et dokument om demokratisk centralisme i Enhedslisten, SUF og SAP slået fast, at SAP's medlemmer ikke er bundet af nogen "SAP-disciplin" i Enhedslistens interne debatter, men alene af deres egne synspunkter. Det har vi, fordi det ville være skadeligt for den frugtbare og åbne debat i Enhedslisten, hvis vi optrådte som en blok, som stemte på samme måde, uanset hvad vi hver især faktisk mener i den konkrete situation.

Men hvad bruger vi så egentlig organisationen SAP til? Hvorfor har vi ikke – som Venstresocialisterne (VS) – bare nedlagt os selv?

Fordi vi mener, at vi har noget væsentligt at bidrage med, når Enhedslisten skal udvikle sig politisk og organisatorisk til et parti, der kan gå forrest i en samfundsomvæltning. Fordi vi mener, at de tankegange og metoder, som vi har præsenteret i dette dokument, er vigtige at holde fast i, udvikle og udbrede både i Enhedslisten og SUF. Og denne opgave løser vi bedst ved åbent at være organiserede omkring det. Dels er det en forudsætning for, at vi hele tiden har et rum for – ud fra vores fælles grundlag – at udvikle vores analyser og synspunkter (- det i dag efter vores opfattelse meget vigtige økosocialistiske perspektiv var f.eks. ikke noget, vi havde med i bagagen i 1989). Dels giver det bedre muligheder for at udbrede vores synspunkter i Enhedslisten og SUF. Og dels er det langt bedre med åbne politiske strømninger, som alle kan være med i (hvis de deler synspunkterne), og som andre kan forholde sig politisk til – end med halvhemmelige kaffeklubber på uklart grundlag og med ukendt dagsorden. Faktisk mener vi, at organiserede politiske strømninger – når de optræder åbent, loyalt og ufraktionelt – er en positiv ting for at kvalificere den politiske debat i Enhedslisten.

Endelig har SAP som den danske sektion af Fjerde Internationale særlige muligheder for at bidrage til analyser og politikudvikling med et internationalt perspektiv – ligesom vi gennem organisationen SAP bidrager til at holde liv i denne efter vores mening vigtige organisation (mere om dette nedenfor).

Behovet for en socialistisk internationale

Når man følger den politiske debat i Danmark, hører man ofte argumenter om, hvad der *"tjener Danmarks interesser"*. Det indebærer som regel en idé om, at der findes fælles interesser for alle i Danmark uanset klasse eller tilhørsforhold til undertrykte grupper. Over for dette stiller vi et perspektiv om fælles interesser for de udbyttede og undertrykte i verden. Det globale perspektiv er nødvendigt, hvis vi ikke skal acceptere, at krav for bedre arbejdsforhold og velfærd begrænses af hensyn til konkurrenceevnen. Det nationale perspektiv svarer til, at arbejderne på en enkelt virksomhed allierer sig med virksomhedsejeren om f.eks. løntilbageholdenhed og dårlige arbejdsvilkår for at klare sig bedre i konkurrencen med de andre virksomheder – i stedet for at alliere sig med arbejderne på de konkurrerende virksomheder i fælles kamp for ordentlige forhold. Den kapitalistiske globalisering med øget frihed for kapital-, vare- og arbejdskraftstrømme er et redskab for borgerskabet til at underminere arbejderklassens styrke. På samme måde som vi afviser en fælles interesse med det danske borgerskab i den økonomiske konkurrence, afviser vi fælles interesser med borgerskabet i den imperialistiske konkurrence om global dominans, herunder med militære midler.

Der er brug for et globalt politisk perspektiv, for internationalisme. Vores internationalisme er selvfølgelig båret af, at alle mennesker bør have ordentlige levevilkår uanset, hvor de tilfældigvis er født. Men den er også båret af nødvendigheden af et internationalistisk program, hvis nationale krav og kampe ikke skal begrænses. De krav, vi opstiller, vil ofte være rettet mod den nationale dagsorden, da det er den politiske ramme, og det er på lokalt eller nationalt plan at konkrete kampe føres. Men vi er nødt til at sætte kampen og de krav vi kæmper for ind i et internationalt perspektiv. Kampene i forskellige lande er i den globaliserede kapitalisme tæt forbundne, således at sejre i et land for arbejderklassen eller undertrykte grupper giver bedre mulighed for sejre i andre lande – og omvendt...

Et internationalistisk program er ikke noget, der opstår af sig selv eller kan udtænkes af kloge mennesker i et bestemt hjørne af verden. Det kræver input fra revolutionære aktivister i alle dele af verden, der kender til de politiske betingelser, der hvor de er. Derfor er der behov for international organisering af

revolutionære socialister. Politiske organisationer, der er en del af en international organisering, kan bruge dette til at bidrage politisk til bevægelser og kampe.

SAP er med i Fjerde Internationale

SAP er den danske sektion af Fjerde Internationale (FI), som er en sammenslutning af revolutionære partier og organisationer over hele verden. I Fjerde Internationale er vi fælles om de overordnede politiske spørgsmål og diskuterer frit og demokratisk med hinanden. Hver sektion er rodfæstet i den nationale politiske virkelighed og indarbejder på frivillig basis den politik, som FI vedtager.

FI blev grundlagt i 1938, da det ikke længere virkede realistisk at forandre Tredje Internationale, der var blevet underlagt det stalinistiske diktatur i Sovjetunionen. Fjerde Internationales sektioner har med få undtagelser aldrig været store partier i arbejderbevægelsen. Den blev grundlagt på et tidspunkt, hvor reaktionen havde fremgang i blandt andet Tyskland, Spanien og Frankrig, og i oktoberrevolutionens hjemland, Sovjetunionen, angreb det stalinistiske bureaukrati hele den gamle generation af bolsjevikker og henrettede den i tusindvis.

Men Fjerde Internationale overlevede forfølgelser fra både stalinistiske og kapitalistiske magthavere, kom igennem verdenskrigen og den kolde krig, og fungerer i dag trods sin beskedne forankring som et nyttigt redskab. I Amsterdam, Islamabad og Manila har Fjerde Internationale skoler, hvor medlemmer kan komme på skolingskurser, og hvor man kan afholde konferencer og ledelsesmøder. Møder på forskellige niveauer gør det muligt at lære af hinanden, men også at støtte hinanden, eller at tage internationale initiativer. En af de vigtigste aktiviteter siden midten af 1980'erne er den internationale ungdomslejr hver sommer, hvor flere hundrede unge revolutionære mødes i en uge og udveksler erfaringer, får inspiration og hører politiske oplæg.

En Internationale skal ikke fungere som et kommandocenter, der fastlægger og bestemmer kursen for partierne i de enkelte lande. Det var sådan, Tredje Internationale (Komintern) fungerede under Stalins herredømme, hvor både det danske og alle andre kommunistiske partier fik udstukket ordrer fra Moskva. Det havde intet at gøre med demokratisk medlemsindflydelse og fungerede ikke. Det skal være op til partierne i de enkelte lande at lægge taktikken for deres kamp i deres land.

Frem mod en ny Internationale

Nødvendigheden af international organisering er lige så relevant for de antikapitalistiske organisationer, som vi er med til at opbygge, som det er for SAP. Vi arbejder derfor for, at Enhedslisten og SUF indgår i samarbejde med venstrefløjsorganisationer i resten af verden. Hvis en Internationale virkelig skal have væsentlig betydning for den internationale klassekamp, skal den være meget bredere end den nuværende Fjerde Internationale, det vil sige at den skal have tilslutning fra partier med massebasis.

Opbygningen af en ny og bredere anti-kapitalistisk Internationale må bygge på en politisk enighed om grundlæggende spørgsmål. En international politisk sammenslutning skal bestå af partier, der er antikapitalistiske og aktive i klassekampen, som ikke accepterer at deltage i eller støtte en regering, der indordner sig kapitalismens begrænsninger, eller som støtter undertrykkende regimer, fordi disse bliver set som opposition til USA.

En international samling af revolutionære socialister må ikke blive bremset af, at man bygger på forskellige historiske traditioner. Det væsentligste er analysen og den politiske praksis af virkeligheden i dag, – og ikke hvem der havde ret eller uret i et bestemt land på et bestemt tidspunkt for mange år siden. Nye spørgsmål,

som for eksempel den globale flygtningekrise, klimakrisen eller undertrykkelsen af seksuelle mindretal, trænger sig på som lige så vigtige, eller vigtigere, at forholde sig til, som historiske uenigheder, der en gang førte til splittelser.

Udvikling af mulighederne for en bredere Internationale sker gennem en kombination af kamperfaringer og politiske diskussioner. Derfor støtter vi også, at Enhedslisten og SUF samarbejder kritisk med partier og organisationer, som ikke i deres nuværende praksis og politik er klart antikapitalistiske. Fjerde Internationale indgår ofte i bredere internationale initiativer og inviterer jævnligt gæster til nogle af FI's egne aktiviteter, bl.a. seminarer på FI's skoler. På samme måde som vi opfatter SAP som et redskab til at opbygge et bredere socialistisk parti, Enhedslisten, i Danmark, ser vi også Fjerde Internationale som et redskab i en international reorganisering.